

Gorenjske

Izdaja: OO SZDL / Direktor: Slavko Beznik / Urednik: Uredniški odbor / Odg. urednik: Miro Zakraješek
Tel. uredništva 476397 — Uprave 475 — Tek. račun pri Komunalni banki Kranj št. 61-KB-1-Z-135 — Izhaja v ponedeljek in petek Naročnina: letna 600, mes. 50 din

KRANJ, 23. NOVEMBRA 1956
LETNO IX. — ŠT. 93
DIN 10.—

KAKO SKUŠAJO POVEČATI PROIZVODNOST DELA V NEKATERIH MANJŠIH PODJETJIH NA GORENJSKEM

„Roleta“: Večja disciplina kolektiva in stalni sestanki obratovodij

„Pilarna“: Niso še napravili analitskega popisa delovnih mest

Proizvodnost dela v gorenjskih podjetjih je sedaj nedvomno osrednji problem številnih sestankov in razprav na delavskih svetih, upravnih odborih in tudi v medsebojnih pogovorih delavcev.

V večini primerov pa je opaziti, da je problem proizvodnosti dela in proizvodnje še vedno le ekonomsko - tehnično vprašanje vodilnega strokovnega kadra v podjetjih, še vse premalo pa pojmovanja, da je to tudi naša poglavitna družbeno - politična naloga.

Kako je s tem v nekaterih manjših podjetjih na Gorenjskem?

Ko smo zastavili tovaršu Jožetu Toporišu, predsedniku upravnega odbora podjetja »Roleta« - mizarstvo iz Kranja vprašanje, kaj so že ukenili, kaj pa še nameravajo storiti, da bi povečali proizvodnost dela v njihovem podjetju, nam je odgovoril:

»Tako na sejah delavskega sveta kot upravnega odbora redno razpravljamo o tem, kako bi izboljšali organizacijo dela v našem podjetju in povečali storilnost. To nam je dejoma že uspelo...«

— Kako?

»Na podlagi večje discipline v kolektivu, z boljšo organizacijo dela v obratih, kjer smo odpravili nepotrebne in nezačlene zastope, smo uspeli doseči večji proizvodni učinek. Pojavili smo tudi norme, vendar so pri tem težave, ki nam jih brez naše volje narekuje tržišče. V delu sprejemamo nekatere nove izdelke, katerih proizvodnja teče morda mesec ali dva in je zato re težko takoj v začetku postaviti realne norme, ker je premalo časa, da bi jih temeljito prestudirali. — Nato pa že pride do uvedbe novega izdelka v proizvodnjo.«

— Kako pa poteka popis delovnih mest?

»Tega smo že napravili in sprejemamo delovno silo le na podlagi ugovoritev komisije, ki je ta popis opravila. — Ja, še to: vsako soboto imajo pri nas vodje delovnih grup in oddel-

Sestanek aktiva ZK jeseniške železarne

V sredo popoldne je bil v Mestnem gledališču na Jesenicah politični aktiv komunistov Železarne Jesenice, ki se ga je udeležilo okrog 400 komunistov in članov SZDL. Sekretar tovarniškega komiteja Ivo Saksida je prebral sklep predhodnih konferenc v podjetju, nakar je povzel besedo član CK ZKS Tomo Brejc in nekatere sklepne podrobnejše analiziral. Poudaril je najnost pravilnih odnosov do vodilnih uslužbencev, odpravo nekaterih problemov v kadrovskih domovih in menzah ter dejal, da je treba posvetiti več pozornosti delavcem. Kritiziral je začevanje izpolnjevanja nekaterih sklepov. Dotaknil se je tudi zunanjih političnih dogodkov.

Tržič za Dan republike
Tržičani imajo obširen program za počastitev »Dneva republike«. Ze v dneh od 17. do 25. novembra bodo prireditve Avto-moto društva in pa venstveno tekmovanje v streljanju z zrakno puško.

V sredo, 28. novembra 1956 bo proslava za šolsko mladino, zvezčer pa slavnostna akademija v Cankarjevem domu, kjer bo izvedla bogat spored DPD »Svoboda«. V četrtek, 29. novembra 1956 bo navsezgodaj budnica, nato štafetni tek »Dneva republike« v izvedbi TVD »Partizan« Tržič, patrolni štafetni tek s streljanjem in ob 10. uri slavnostna seja Občinskega ljudskega odbora Tržič. Popoldno bodo tradicionalne krožne avto-moto dirke. Ob 18. uri bo slavnostna seja TVD »Partizan«, sprejem mladincev v članstvo in podelitev diplom v domu Partizan.

30. novembra bodo izleti v partizanske kraje, ob 9. uri pa je namiznotenniski turnir v Domu »Partizan«.

To je le nekaj besed — nekaj dejstev!

Kaže pa, da so se tudi v manjših podjetjih lotili reševanja problematične okrog proizvodnosti dela, kar je brez dvoma pohvalen pojav.

I. A.

HITREJSE IN UDOBNEJSE PROMETNE ZVEZE

Avtobusno podjetje »Transturist« iz Skofje Loke izboljšuje prevoz potnikov v Poljanski in Selški dolini. Pred kratkim je nabavilo dva nova avtobusa, ki so ju izdelali v nariborski tovarni avtomobilov. — Ta avtobusa že obratujeta, pridružili pa se jima bodo bržkone kmalu še drugi

V kranjski občini dela v organih samoupravljanja okrog tritisoč ljudi

V občinskem ljudskem odboru Kranj v njih pa sodeluje 595 članov. V teh je 45 odbornikov, v 16 svetih ljudskih odborov dela 147 državljanov, v 22 krajevnih odborih pa 167 ljudi. Krajevni odbori se kar uspešno spoprijemljejo z drobnimi krajevnimi zadavami (urejanje poti itd.), premalo pa sodelujejo z zadrugami, s šolskimi in potrošniškimi sveti itd. V delavskih svetih in upravnih odborih (delavskih svetov) je 52, od tega 22 v industriji, ki so se izmed organov samoupravljanja, še najbolj uveljavili, je okrog tisoč delavcev in uslužbencev. Razmeroma slabše delajo ti organi v nekaterih manjših podjetjih, kjer v občini je tudi 28 šolskih odborov z 243 člani.

To številke smo zabeležili na prvih potrošniških svetov je v občini 106, seji komisije za delavsko in družbeno upravljanje pri Občinskem odboru SZDL Kranj, in sicer ob uvodnih besedah predsednika Občinskega odbora SZDL tov. Martina Koširja. Na tej seji, ki je bila 19. t. m., je komisija sklenila, da bo postopoma proučila problematiko z vseh področij samoupravljanja. Najprej bo — na prvi prihodnji seji — analizirala dejavnost delavskih svetov, nato pa bodo prišli na vrsto hišni in potrošniški sveti. O analizah in predlogih komisije pa bo Občinski odbor SZDL razpravljal na svojih plenarnih sejah.

z-k

Z malenkostno

preureditvijo je uspelo podjetju IBI v Kranju povečati proizvodni plan za 46 odstotkov

Ze daje so v tovarni IBI v Kranju razpravljali o možnostih za razširitev podjetja in povečanje proizvodnje. Po načrtih bi nova tovarniška hala, skupno z nabavo nekaterih motorjev za tkalniške stroje, stala okrog 50 milijonov dinarjev, kar je bilo za podjetje neuresničljivo. Pomagali so si drugače. Preuredili so stare prostore in namestili tako vse obstoječe in stare demontirane tkalniške stroje v eni hal. Tako so dosegli enak učinek, če izvzamemo nabavo pogonskih strojev, za kar pa so porabili le 2,5 milijona dinarjev. Rezultati teh del pa se bodo pokazali posebno še v prihodnjih letih. Združitev tkalniških strojev v eni halah in montaža demontiranih stavov je tako omogočila, da bo Industrija bombažnih izdelkov povečala letni plan od 2,650.000 m² letos, na 3,755.000 m² blaga v prihodnjem letu. Pri tem, ko se bo tako količinski plaj povečal za 46%, pa bo v tovarni zaposlenih le 33% več ljudi. Število stavov se bo od 148 povečalo v prihodnjem letu na 211, v začetku leta 1958 pa bo predvidoma imelo podjetje že 222 stavov.

Zaradi razširitve tkalnic bo treba odpraviti ozko grlo, ki s tem nastaja v predilnici. Zato so v te namene že sestavili elaborat, po katerem bo predilnica lahko krila potrebe tkalnice.

Strokovno usposabljanje vodilnega kadra v BPT

Da bi kar najbolj sistematično prešli na sodobno organizacijo dela, so v Bombažni predilnici in tkalnici začeli s strokovnim usposabljanjem vodilnega kadra.

Skozi tečaje za praktično priučevanje vodilnega kadra (PIV metoda) je šlo doslej že 80 vodilnih delavcev oziroma uslužbencev. V kratkem nameščajo oposobiti še nadaljnji 140 do 150 ljudi v tovarni, medtem ko so enega poslali v nadaljevalni »trenerški« tečaj v Ljubljano. — Začeti pa mislijo tudi z izpopolnjevalnimi tečaji za delavce in uslužbence. I. A.

NAŠ RAZGOVOR

»Vse vloge so mi enako ljube . . .«

Prešernovo gledališče v Kranju ima še vedno premalo igralcev, zlasti moških. Zaradi tega bi bilo delo gledališča močno ohromljeno, če ne bi bilo v Kranju nekaj starih igralcev — amaterjev, ki kljub temu, da so v drugih poklicih, redno delajo tudi v gledališču. Obiskali smo enega izmed njih, Janeza Grašiča, in ga prosili, naj nam pove kaj o svojem gledališkem delu. Prav rade volje nam je ustregel.

— Se še spominjate svoje prve vloge?

— Kaj se je ne bi. Bil sem star sedemnajst let, ko sem nastopil v Medvedovi tragediji »Za pravdo in srce« kot graščak Eržen. Povedal sem štiri stavke...

— V kateri vlogi ste nastopili največkrat?

— Kot Lovec v Goljevi »Sneguljčici«. S to vlogo sem praznoval februarja 1953 tudi tridesetletnico igralskega udejstevanja.

— Tu je Janez Grašič mašlo umolknil.

— Hija, — je potem de-

krat. Skoraj prav toliko-krat sem igral Jošta Celjskega — če se stejejam

jal, — saj skoraj ne bi mogel reči. Vse vloge so mi enako ljube. Ja, zelo rad sem igral Falstaffa v Shakespearovih »Veselih Windsorkah«, Kalandra v Cankarjevih »Hlapcih«, starega Pernjaka v Prežihovega Voranca »Pernjakovi«...

Preigral sem skoraj vsega Cankarja: dr. Grozd v »Za narodov blagor«, Kalander v »Hlapcih, župan v »Po-hujšanju«, Kantor v »Kralju na Betajnovi«.

— Menda delaite tudi v pevskem zboru?

— Pojem v Prešernovem zboru. Tri leta sem bil predsednik zборa, zdaj pa sem moral to funkcijsko odložiti. Je le preveč služba, pa še zbor in gledališče. Kolikokrat sem tekel z vaje na vajo, iz Glasbene šole v gledališču.

— Upam, da vas bomo še mnogokrat videli na odru?

— Igral bom, dokler bodo ljudje zadovoljni z

menoj. Cez tri leta grem v pokoj, potem se bom lahko še bolj posvetil gledališču.

Poslovila sva se. Čakalo ga je delo, saj sem ga ujel kar v njegovih pisarni v kranjski »Komunalni«.

Doma sem listal po jubilejni izdaji Gledališkega lista PG iz leta 1953 ko je Janez Grašič praznoval svoj igralski jubilej. Popisa vseh njegovih vlog nisem našel v njem, preštel pa sem važnejše vloge, ki jih je Grašič odigral v tridesetih letih: bilo jih je petdeset. Dodanes se jim je pridružilo gotovo še petnajst pomembnih vlog...

Potem sem se spomnil njegovega Okrogličarja v filmu »Na svoji zemlji«. In v ušesih mi je odmeval Grašičev stavki iz zaključka četrtega dejanja Cankarjevih »Hlapcev«: »Jaz sem Kalander, kovač — kdo bi rad še kaj vedel?«

mm

FALSTAFF
Janez Grašič v »Veselih Windsorkah«

predst. Kreftovih »Celjskih grofov« in Zupančeve »Veronike Desenške«.

— In katera vloga vam je najljubša?

— Tu je Janez Grašič mašlo umolknil.

— Hija, — je potem de-

ZBORI VOLIVCEV BODO V KRANJSKI OBČINI V ZAČETKU DECEMBRA

10 milijonov posojila za gradnjo zdravstvenega doma „Puškarna“ in „Kovinar“ se bosta združila v eno po djetje

Dnevni red občinske seje dne 20. t. m. je bil precej obsežen. Prebrano je bilo poročilo Sveta za plan in finance o uresničevanju občinskega družbenega plana za leto 1956, poročilo o gospodarskih investicijah, razen tega pa so odborniki ponovno sklepali o likvidaciji „Puškarne“. Določili so tudi to, da bodo zbori volivcev od 2. do 9. decembra.

Svet za plan in finance v svojem poročilu ugotavlja, da so bile posamezne vrste dohodnine nerealno planirane in jih ne bo mogoče realizirati. Najslabše so pritekali dohodki sklada za zidanje stanovanjskih hiš, davek na plače, zvezni prometni davek, obresti na osnovna sredstva, ostanek dobička gospodarskih in družbenih organizacij, davek na maloprodajni promet ter prometni davek na vino in žganje.

Dohodki sklada za zidanje stanovanjskih hiš so bili v 9 mesecih ostanjeni le s 56,3%, kar je za 19% premalo. To je povzročila predvsem naknadna sprememba predpisov za plačevanje tega prispevka. Določeno je bilo, da se plačuje ta prispevek na območju, kjer so bile plače ostvarjene in ne na sedežu, kjer se izplačujejo. V gradbeništvu se torej na pr. plačuje prispevek v tistem kraju, kjer ima podjetje gradilšče. Isto velja za trgovske in gospodarske organizacije. Drugi vzrok, da omenjeni dohodki niso bili zadostno realizirani, je nov način odvajanja pokojnin.

Zvezni prometni davek je bil realiziran s 65%. To je posledica zastoja na tržiščih in znižanje cen tekstilnega blaga.

Svet za trgovino je ugotovil, da bo pri nekaterih trgovskih podjetjih in trgovinah treba povečati odstotek od prometa za plače, pri drugih pa zmanjšati. To bo vzpodbudilo večjo prizadetnost kolektivov.

Ljudski odbor je na predlog Sveta za plan in finance sprejel sklep o najetju dolgoročnega posojila za gradnjo zdravstvenega doma v znesku 10 milijonov dinarjev, za dokončanje elektrifikacije vasi Planica in Lavtarski vrh z 2 milijona dinarjev, za elektrifikacijo vasi Cepulje 1 milijon dinarjev, za vodoved na Trsteniku 1 milijon dinarjev in za ureditev pianinskih pašnikov 500.000 dinarjev. Iz nerazpojenih sredstev, ki jih dosegne občini tovarna »Iskra«, bodo obnovili sejno, dvorano, dobavili telefonsko centralo za nove upravne prostore, plačali načrte za nadaljevanja dela v stražiški šoli in mizarska dela v blokih na Zlatem polju, kar znaša 2.754.000 dinarjev. Za adaptacijo šole v Duplejih je bil določen del sredstev, ki jih ima občina v dobrem pri »Komunalu« in znašajo 5.700.000 dinarjev. 3.700.000 din. ostane še za načrt stanovanjskega bloka Zlato polje in za nekatero adaptacijo stanovanjskih zgradb.

Odborniki so se nadalje zedinili za predlog, da se podjetji »Puškarna« in »Kovinar« združita v novo, močnejše podjetje. Za sklicanje zborov volivcev so določili dneve od 2. do 9. decembra. V mestu bodo na njih razpravljalni o predlogu odloka za novo hišno

V ENEM LETU 1110 ROJSTEV — PRI ŽENAH, KI OBISKUJEJO POSVETOVALNICE, JE ODSTOTEK PORODNIH NEPRAVILNOSTI ZELO MAJHEN

Pripravljenost vsak dan in ob vsaki uri

JUBILEJ POMEMBNE ZDRAVSTVENE USTANOVE Obisk Vide Tomšičeve in prof. Novaka v kranjski porodnišnici

Obletnica ustanovitve Porodnišnice v Kranju

ZDRAVSTVENA USTANOVITVE PORODNIŠNICE V KRAJU

DR. VETER IN DR. RAINER

DR. V

KAJ BO S TRIGLAVSKIM PARKOM?

Zaradi „starih pravic“ proti napredku — V nevarnosti je eden najlepših predelov alpske flore na svetu

Ni namen tega članka povzročiti med Bohinjci hudo kri. Trezno in premišljeno je treba s skušnimi močmi rešiti boleč problem: zaščititi je treba lep predel slovenskega alpskega sveta od Prehodavec do Kanjavca in do vrhov okrog Bohinjskega jezera. To področje je znano po izredni alpski flori daleč izven meja naše domovine. Cvetje pa iz leta v leto propada, ker se tod pase živila...

Pravda za pašo in proti njej ima že dolgo zgodovino. Leta 1871 je prišlo v Bohinju do pravcatega kmečkega punkta, ker je takratni lastnik teh področij — Kranjska industrijska družba — prepovedala pašo. Po prvi svetovni vojni pa so Bohinjci vendarle popustili vsaj toliko, da so pristali na pogodbo, da 20 let v tako imenovanem Triglavskem parku ne bodo pasli živilne. Pogodba je potekla prav v času, ko je izbruhnila druga svetovna vojna.

Po vojni pa so se po planinah pod Triglavom spet oglasili kravji zvoni.

OBCNI ZBOR ZVEZE REZERVNIH OFICIRJEV NA BLEDU

Garnizon iz Bohinjske Belce je nudil članom ZROJ izdatno pomoč

V nedeljo, 18. novembra je bil na Bledu občni zbor rezervnih oficirjev. Udeležilo se ga je nad dve tretjini članov. Vseh skupaj je 121, vendar pa nekateri še vedno niso vključeni.

Delo upravnega odbora od zadnjega občnega zabora je razmeroma zadovoljivo, toda slabše kakor v lanskem letu. Odbor je organiziral 8 predavanj, za katere pa bi moral biti več zanimanja. Res aktivna je bila le polovica članstva. Veliko pomoč pri izvajjanju študijskega programa je orga-

niaciji nudil garnizon v Bohinjski Beli, ki je rezervnim oficirjem izvajal taktične vaje z minometali.

Premalo pa je stari odbor skrbel za strokovno in politično izpopolnjevanje rezervnih podoficirjev in mladincev predvojaške vzgoje. Za naprej je zanje že sestavil poseben študijski program, razen tega pa bodo povabjeni tudi na predavanja, ki jih je sprejel glavni odbor ZRO na razširjeni seji sekretariata za oficirje. — Izvedli jih bodo v tesnem sodelovanju s tovariši iz garnizona v Bohinjski Beli, ki bodo teme dopolnili s skicami, zemljevidi in poučnimi filmi, hkrati pa bodo poslali tudi predavatelje. Z njihovim sodelovanjem bodo tudi izvedli samostojne taktične vaje. V zvezi z letosnjim jubilejnim praznovanjem Dneva JLA bo treba o pomenu in vlogi naše armade nekdaj in danes spregovoriti tudi šolski mladini, da bo pravilno cenila našo vojsko. Prav tako bi bilo potrebno tesnejše sodelovanje armade z ljudstvom vsaj tam, kjer se vojaške enote.

J. R.

16. novembra 1894. leta — pred 62 leti, so v Kropi ustanovil prvo zadružno za železarsko obrt in druge izdelke iz železa, socialistično podjetje, ki ni imelo strojev, primernih obratov, opreme in potrebnega kapitala. Bilo je brez delovnih izkuštev. Od takratne oblasti ni dobilo potrebne moračne pomoči, toda s pogumom in vtrajno, železno voljo članov je v dobi 62 let nastalo današnje podjetje »Plamen« — tovarna vijakov in žebeljev v Kropi.

Zadruga je v letu 1947 prišla v državni sektor, leta 1950 pa je podjetje prevzel v upravljanje delovni kolektiv. Kljub zastarem stromu se je proizvodnja glede na predvojno že povečala za 200%. Letos bodo izdelali kljub omejitvam električne energije nad 3250 ton izdelkov. Za naslednje leto pa je delavski svet sprejel družbeno-zadolžitev 3600 ton izdelkov, v skupni vrednosti več kot milijardo dinarjev.

V zadnjih petih letih so nabavili več strojev in so nekoliko izpopolnili stare obrate. Letos bodo dokončno sestavili načrte in elaborate za novo tovarno jeklenih vijakov, ki jo bodo pričeli graditi brž ko bo mogoče.

V zadnjih letih so sezidali tudi dve dvostanovanjski hiši, upravno poslopje, članici kolektiva pa s pomočjo tovarne »Plamen« sindikalni dom — dom kulture, v katerem preživijo delave dobrošen del svojega prostega časa.

C. R.

DANASNI STEVILKI NASEGA LISTA PRILAGAMO POLOŽNICE VSEM NAROČNIKOM, KI SE NISO PORAVNALI NAROČNINE IN JIH PROSIMO, DA TO STORE ČIMPREJ.

UPRAVA

Frančiška Močnikova je pred časom dala spremeniti stanovanje v prvem nadstropju tako, da je iz kuhinje podrla zidan štedilnik in spremenila kuhinjo v sobo brez možnosti ogrevanja. V to sobo je na prošnjo šolskega upravitelja sprejela novodošlo učiteljico. Kot že rečeno, dogovor je bil res samo za dva meseca, čeprav Močnikova te sobice sama zase nujno ne potrebuje. Močnikova ima zase, za 16 let starega sina in 11 let stareho hčerko kuhinjo, spalnico in dnevno

ki se sedaj pase na Utah in na Lopushčini, lahko brez škode pasli na drugih planinah. Po izjavi tamošnjih pastirjev je n. pr. samo na planini Govnado prostora še za 200 glav živilne. Nadalje je zanimivo, da se prav v času, ko se pristojni organi (Svet za pravstvo in kulturo OLG Kranj) najbolj trudijo, da bi rešili ta problem, število živilne v Triglavskem parku povečuje. Lani se je na tem področju pao 45 volov, letos pa jih je bilo že 88. Pripravljati so se že začeli tudi, da zgradijo staje.

Se res ne bi bilo urediti zadeve brez prerekanganja? Z nekaj dobre volje bi se to vsekakor dalo urediti! Republiški Svet za pravstvo in kulturo je že aprila letos imenoval v ta namen posebno komisijo, sestavljeno iz strokovnjakov in domačinov. Žal se komisija vse doslej ni sestala. Zimski premier bi bil za razgovore najprikladnejši čas. Stvari bi bilo treba rešiti tako, da bi se na področju Triglavskega parka paša prepovedala, z melioracijo parka paša dovoljala, da zagotovilo dovolj krme za živilo.

—ik

Menina se odpira svetu

Nov planinski dom pod Vivodnikom

Pod Vivodnikom, ki je s svojimi 1508 metri najvišji vrh Menine, raste iz tal v okrilju temnih smrekovih gozdov ponosen planinski dom. Planinskemu društvu iz Gornjega grada, ki se je — s krepko podporo Planinske Zveze Slovenije seveda — lotilo gradnje, gre zasluga, da bo dom v kratkem lahko sprejel že prve goste.

Prostor za novi dom so izbrali nedaleč od mesta, kjer je stala lesena Kocbekova planinska koča, ki je po prvi svetovni vojni pogorela. Za zidani dom je ta teren preveč plazovit in vlažen, zato so novo zgradbo postavili na trdno skalo in jo obrnili proti planinam.

Težave pri dobavi gradbenega materiala na tako višino je graditeljem pomagala premagovati gozdna žičnica, iz največjih zadreg pa jih je rešila iznajdljivost. Upokojeni gozdar Jože Urank, ki nadzoruje gradnjo, pozna vse skrivnosti planinskega sveta. Tato ni bilo težko najti primernega peska za betonska dela. Apno so žgali kar na planini, 20.000 komadov skele

pa so napravili in žgali v neposredni bližini gradilišča. Medtem ko jih je opeka, ki so jo morali po strmi poti spraviti višino, stala 22 dinarjev, so bili stroški na planini izdelane komaj 9 dinarjev.

Veliko jedilnico že ogreva krušna peč, v kateri vsak dan po cečjo svež kruh za delavce, ki opravljajo zadnja dela pred zimou. V nadstropje in podstrešje so že montirali vodovod. Veranda še pred zimou ne bo zatekle na, zato jo bodo zavarovali z deskanimi.

Spomladi bodo uredili vseh 7 sob v obli nadstropijh. Skupno ležišče — ločeno za moške in ženske — bo lahko sprejelo 60 gostov. Sobe pa bodo raznih velikosti. Smotrnio so urejeni prostori za umivanje, sušenje obleke, shramba za smuči. Pitno vodo daje izvirek, ki nikoli ne usahne, vodo za ostale potrebe pa bo hranila velika cisterna.

Pod planinskim domom je na planini Gospojni KZ Gornji grad zgrajila pred tremi leti planinski stan, v katerem je bilo prostora tudi za večje družbe planincev. Velik obisk je opravil težnjo po gradnji planinskega doma. Tako bo zdaj Menina odprta svetu. Herojska partizanska Menina, ki krije v svojih temnih gozdovih in obširnih pašnikih toliko grobov naravnih borcev! Vsa leta okupacije so se odigravale na njenem prostranem hrbitu ogorčene borbe. Mnogi turisti bi jo radi obiskali in ostali dalj časa v tem lepem kotu Kamniških planin, pa razen planšarskega stana na Blbi do zdaj ni bilo primernega zavetišča. Odslej bodo zaživelia smučišča na Menini, dotok turistov in izletnikov s štajerske in kamniške strani pa bo narasel, brž ko bo planinski dom odprt in stalno oskrbovan. To bo gotovo že takoj spomlad.

Z.

ZAPISEK NA ROBU

Kam z mlekom?

Na občnem zboru kmetijske proizvodjalne zveze v Kranju so razpravljali med drugim o zanimivi temi: kam z mlekom, ki ga ima baje kranjska mlekarja že mnogo več, kot ga potrošijo Kranjčani in okoličani. To je prvič po vojni, da mleko ostaja celo v zimskem času.

Povprečno prodajo mlekarne in privatni kmetje v Kranju 5000 litrov mleka na dan. Torej približno četrtna prebivalca. To je še vedno precej nizka potrošnja. Vzroke zanjo je treba iskati v ceni mleka.

Zato se nam zdi več kot čudna odločitev mlekarne, da bo presežne količine mleka prodajala v Beograd. Cista cena za liter mleka bo pri tej trgovini znesla dinar manj kot je prodajna cena mleka v Kranju.

Mar ne bi bilo koristneje, če bi kranjska mlekarja raje razmisljala o tem, da bi mleku znižala ceno kar v Kranju? S tem bi bil problem odvisnega mleka na najpreprostejši in za ljudi najboljši način rešen.

—ik

Gost bi rad bral časopis

Kolodvoru najbližji gostinski lokal nekje na Gorenjskem. Ob pol desetih dopoldne. Za misami sedi nekaj ljudi, ki čakajo na vlak. Toda vlak bo pripeljal še dobre tri četrt ure.

»Bi lahko dobil kak časopis?« vpraša gost natakarico.

Le-ta mu brez besede prinese in izroči »Ljudsko pravico«.

»Ta je pa še včerajinja in sem jo že prebral. Nimate še današnjih časopisov?« pravi gost.

»Ja, saj danes je petek, ko »Ljudsko pravica« ne izhaja,« odvrne natakarica in odhiti spet k točilni mizi.

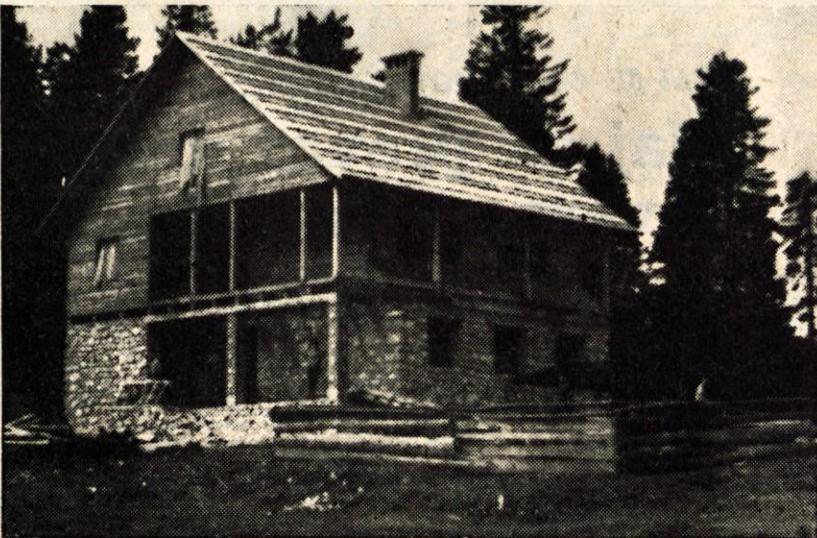
Na to se pa najbrž niti ona niti upravnik nista spomnila, da bi nacrtala še kak drug časopis, tako da bi tudi ob petkih z njim lahko postregla gostom. Ali ne spadajo h kulturni postrežbi v gostinskih lokalih tudi časopisi, ki jih številni gostje radi prebirajo, ko se na poti po opravkih odpocijo za četrti urice v kakem lokalu, ali ko čakajo na vlak?

V katerem kraju, v kateri gostilni se je to zgodilo? To bi lahko povedal! Vendar — čemu bi to še posebej omejil in očrnil eno samo gostinsko podjetje? Saj bi mu skoraj storil krivico, ko pa kar večina izmed gostinskih podjetij še vedno dopušča tako, na pogled morda nepomembno, dejansko pa kar precejšnjo pomanjkljivost v postrežbi.

z-k

Seminari za personalno službo v Ljubljani

Zavod za proučevanje organizacije dela in varnosti pri delu, ki je istočasno tudi republiški center za izobraževanje kadrov, je od 5. do 11. t. m. priredil v Ljubljani informativni seminar personalne službe. Poseta ga tudi pet uslužbencev iz gorenjskih podjetij. Udeleženci bodo na tem seminarju izpopolnili strokovno znanje, ki je potrebno za opravljanje personalne službe.

PLANINSKI DOM NA MENINI

V domu, ki bo kmalu dograjen, bo prostora za več kot 100 ljudi. Najblizi dohod je z Gornjega grada

Stanovanjske težave so skoraj povsod enake in povsod je težko dobiti stanovanje tudi za učiteljstvo. Letos sta bili v Križah pri Tržiču nastavljeni dve učiteljici začetnici. Solskemu upravitelju je uspelo najti začasno stanovanje pri dveh družinah — z zatočitvom občine, da je ta rešitev le začasna, ker občina pripravlja z adaptacijo nekega poslopja v Pristavi stalno stanovanje za učiteljstvo. Iz raznih vzrokov pa so se adaptacijska dela začekla.

Medtem ko je ena izmed učiteljic našla pri družini, kjer stanuje, vso oskrbo, čeprav so se domači morali zelo utesniti, je naletela druga, ki stanuje v Pristavi pri Frančišku Močnikovi, na precej drugačne prilike.

Frančiška Močnikova je pred časom dala spremeniti stanovanje v prvem nadstropju tako, da je iz kuhinje podrla zidan štedilnik in spremenila kuhinjo v sobo brez možnosti ogrevanja. V to sobo je na prošnjo šolskega upravitelja sprejela novodošlo učiteljico. Kot že rečeno, dogovor je bil res samo za dva meseca, čeprav Močnikova te sobice sama zase nujno ne potrebuje. Močnikova ima zase, za 16 let starega sina in 11 let stareho hčerko kuhinjo, spalnico in dnevno

sobo. Ker so se dela pri adaptaciji poslopja, kjer se pripravlja stanovanje za učiteljstvo zavlekla, trenutno učiteljica ne more iz stanovanja. Medtem pa je prišla zima in mráz. Sobica, v kateri učiteljica stanuje, nima peči. Našli smo že lezeno pečico gašperček, da bi ga postavili v sobo. Temu pa se je Močnikova uprla. Vzrok je seveda dovolj prozoren. Kljub jasnu zagotovilu s strani stanovanjske komisije in osebnem zagotovilu predsednika občine, da bo dobila učiteljici drugo stanovanje takoj, ko bodo dela končana, lastnica ne dovoli postaviti v sobo pečice — baje ima po nekih predpisih pravico, da brani. Tako mora telesno šibka učiteljica ves dan, razen kadar je v šoli, prebiti v nezakurjeni sobi in zmrzovati. Moč-

nikova se izgovarja, da je lahko čez dan v njenem stanovanju. To pa je le izgovor. Nihče ne bo šel vasovat k ljudem, kjer čuti, da je odveč in kjer komaj čakajo, da bi izginili. Mislim, da je najmanjša ugodnost, ki jo mora imeti mlad učitelj, miren im topel prostor, kjer se lahko zbrano pripravlja za pouk in študira. Jasno je, da brani lastnica postaviti v sobo pečico samo zato, ker ne zaupa oblasti, da bo odhodu učiteljice spet sama razpolagala s sobo. Tak odnos do oblasti je precej čuden in mu je osnova goli egoizem.

Vse skupaj je sicer majhen problem, ki pa vendar ogroža zdravje človeka in ubija ves idealizem mlade učiteljice ob vstopu v službo.

K. J.

62% OTROK V ZGORNJI TUHINJSKI DOLINI PODHRANJENIH

Za izboljšanje zdravstvenih razmer na ozemlju kamniške občine so bile pred dvema mesecema ustanovljene posvetovalnice za žene in otroke v Motniku, Tuhinju, Črni in Komendi. Delujejo vsakih 14 dni. Z novim letom bodo odprli tudi novo zdravstveno ambulanto v Komendi. Na obširnem terenu bi moral delati vsaj pet medicinskih sester, medtem ko sedaj to službo opravljajo le tri.

V Gornjem delu Tuhinjske doline so bili zdravniški pregledi otrok na Žolah v Motniku, Špitaliču, Tuhinju in Smartnem. Ugotovili so, da je 62 odstotkov otrok podhranjenih. Mlečne kuhibine, ki delujejo na teh Žolah, so brez dvoma nujno potrebne. Predvi-

deno je, da se v Šolski ambulanti enkrat v letu pregledajo vse šoloobvezni otroci v občini.

V RADOVLJŠKI OBČINI SO SKLICALI ZBORE VOLIVCEV

Volivci so razpravljali o zazidalnih območjih in o ustanovitvi vodne skupnosti za desni savski breg

Volivci v radovljiški občini so razpravljali te dni na svojih zborih o predlogu občinskega odloka o zazidalnih območjih in o poročilu Sveta za socialno skrbstvo. Izvolili so tudi šolske odbore in svete pri kinematografskih podjetjih. Na desnem bregu Save — kjer razen v Kropi — še nimajo vododa, pa so volivci razpravljali tudi o ustanovitvi vodne skupnosti.

Ko prebivalci občine razpravljajo o zazidalnih območjih, ki merijo 76 ha, nekaterim sicer ni prav, da bodo spadala njihova zemljišča v ta območja, drugi spet bi radi imeli svoje parcele ravno na teh območjih. V splošnem vzeto pa ljudje odobravajo predlog odloka, ki bo preprečil, da bi še nadalje kvarili prikupno podobo gorenjske vasi.

BELEŽKA

TAK MOJSTER NE BI SMEL IMETI VAJENCEV

Zgodilo se je v prvem razredu kovinarjev na Vajenski Šoli za razne stroke v Kranju. Razrednik je s primernimi besedami razdelil učencem obvezila, s katerimi sporča šola mojstru in staršem uspeh učencev. Miren fant v zadnjem klopi zahtiti in skrušen pove, da svojemu neuspehu ni sam kriv, češ da nima nikoli časa za učenje, razen ob nedeljah.

Fant ima samo mater, očeta so mu Nemci ustrelili. Letos se je začel učiti pri kleparskem mojstru Francu Bajžiju v Naklem. Do pred kratkim je začenjal delati vsak dan ob šestih zjutraj, opoldne ima petnajst do dvajset minut časa, da poje skromno mrzlo kosilo, nato pa mora zopet delati do sedemnajst ure, največkrat pa že dlje. Le ob sobotah konča delo ob šestnajsti uri. Tudi ob torkih in sredah, ko mora k pouku in je po Zakonu o vajencih prost dela v delavnici, mora priti po končanem pouku v delavnico in jo pospravljati. Mojster mu za to delo res daje mesečno »celih« petsto dinarjev več, kot mu pri pada po uredbi. Celo na prošnjo njegove, matere, mojster ni odstopil od tega, da bi fanta manj zaposloval. Zgodilo pa se je tudi, da ga je poslal namesto v Šolo, na delo v Kropu.

Ali se mojster Bajželj ne zveda, da je odgovoren za razvoj mladege človeka in mar ne ve, da obstaja Zakon o vajencih? Takšno izrabljanie mladega fanta presega vse meje. Zato je treba takim ljudem kot je mojster Franc Bajželj onemogočiti, da bi še v naprej izrabljali vajence.

D. O.

KAJ JE BOLJ SMOTRNO:

Naj za prevoz delavcev skrbijo tovarne ali avtobusna podjetja?

Mnoga tovarne vozijo delavce na delo in z dela z lastnimi prevozni sredstvi. Prav pa je, da ta prevoz čim bolj smotrno uredimo. Stroški zaposlenih se je v povojnih letih zelo povečalo. toda vsi novi delavci in uslužbeni ne morejo dobiti stanovanj v industrijskih krajih, kjer delajo, mnogi pa se tudi ne bi preselili, ker imajo v vasi kropno zemlje. Zato je smotrn prevoz teh delavcev in uslužbencev važna stvar, ker pomaga blažiti stanovanjske skrbi, tovarnami pa kljub temu zagotavlja delovne moći.

Toda ali je najbolj smotorno, da se tovarne same ukvarjajo s temi prevozi, ki jih obremenjujejo kot nekakšna njihova stranska dejavnost? Ne bi bilo odveč, če bi organi delavskega samoupravljanja v podjetjih in občinski ljudski odbori ob prilikri proučili, ali ne bi bilo bolje prepustiti ta prevoz podjetjem za lokalni premet. V nekaterih občinah tako podjetja že obstajajo, drugod pa bi jih morda kazalo ustanoviti. Tovarne naj bi jim prodale ali odstopile svoje avtobuse oziroma prispevale sredstva za nakup avtobusov. Na ta način bi tovarne razbremene tudi del svojega kadra, ki je zdaj s tem delom zapošlen. Razen tega bi bilo moč avtobuse potem bolje izkoristiti tudi v času, STTS.

ko ne prevažajo delavcev in uslužencev v podjetja oziroma domov. Uvedki bi lahko nekatere nove lokalne avtobusne proge (le-te bi obratovale na primer med 7. in 14. uro ipd.), kisi jih prebivalstvo želi. V turističnih

STROKOVNJAK UNESCA V KRAJU

V teh dneh (od 19. do 29. novembra) se bo mudil v Kranju angleški strokovnjak ing. Samuel Kershaw, eksperiment za vprašanje, nižjega, srednjega in višjega tekstilnega šolstva. Pošilja ga nam UNESCA, da bi seznanil takojšnje strokovnjake s smotri, ki jih skuša ta organizacija OZN doseči. Nalogu UNESCA je med drugim namreč tudi ta, da pomaga opremljati tehničnim šolam laboratorije in sponzorovati pri organizaciji vzgoje kadrov za industrijo.

V Kranju bo ing. Kershaw gost Srednje tehnične tekstilne šole, ki bo v dneh eksperimenta bivanja pripravila več razgovorov z ožjim krogom strokovnjakov in širši seminar za tekstilne strokovnjake iz naše in sosednih republik. V Šoli pa bo eksperiment UNESCA imel tudi vzorno predavanje, nato pa posvet s predavatelji STTS.

zato gostišča in komunalna podjetja lahko prejela nujno potrebno posojilo.

KZ KOVOR HOČE ZIDATI NOVO POSLOPJE. ČEPRAV SO TEMELJI ZADRUŽNEGA DOMA ŽE ZGRAJENI

Ze pred kratkim smo omenili, da hoče Kmetijska zadruga Kovor graditi novo poslopje, četudi ima že zgrajene temelje za zadružni dom. Svet za gospodarstvo je sklenil razčistiti to vprašanje, ker smatra, da ni najbolj umestno začeti gradnjo znova. Zastopniki KZ Kovor bo svet še razpravil o tej zadevi.

NOV GOSTINSKI LOKAL PRI AVTOBUSNI POSTAJI

Na zadnji seji je Svet za gospodarstvo razpravljal tudi o ustanovitvi nove gostilne »Pri Slugi«. Ta lokal je nujno potreben, saj je avtobusno postajališče na odprtih cesti, nima ne stranišča in ne strehe za čakajoče potnike, daleč okoli pa tudi ni nobene gostilne.

KAVARNA »ZELENICA« BO ODPRTA LE ZVEČER

Kavarne Zelenica v Tržiču ima čez dan zelo malo prometa in dohodki ne krije stroškov. Svet je ustregel prošnji, da bo odslej odprta le zvečer od 17. ure dalje, ob sobotah in nedeljah pa od jutra do polnoči.

POSLOVALNICA »GORENJSKE OBLAČILNICE« BO IMELA SAMO TRGOVINO, NE PA TUDI DELAVNICE

Najdaljša je bila razprava o ustanovitvi oblačilnice v Tržiču. Vsi članji Sveta soglašajo, da je Oblačilnica zazena in potrebnata, toda imela bo negativne posledice za tržička trgovska podjetja, ki bodo prodala manj manufaktурne blaga. V zvezi s tem nastaja tudi vprašanje nadaljnega obstoja Modnega kraja Tržič, ki je v zadnjih mesecih pokazalo, da je zmožno za samostojno življeno. V Oblačilnico se želi vključiti podjetje »Krojačnica Križe«, ki se bori s precejšnjimi težavami. Lokal za novo oblačilnico je že pripravljen v Mestnem domu in ObLO se že pogaja z Gorenjsko oblačilnico v Kranju, da bi ustanovil podružnico v Tržiču. Po silno živahnem razpravi je Svet z glasovanjem skromne večine sklenil, da se v Tržiču dovoli odpreti poslovnično Gorenjski oblačilnici, toda smela bo prodajati le izgotovljeno konfekcijo, medtem ko ji delavnice v Tržiču ne bodo dovolili. Člani sveta so predlagali, naj bi Modno kraja Tržič v prihodnjem izdelovalo tudi ženske oblačke in žensko in moško perilo ter odplo v ta namen primeren lokal na trgu. Modno kraja Tržič je zvečer od 17. ure dalje, ob sobotah in nedeljah pa od jutra do polnoči.

STRUGE TRŽIŠKIH REK POD NADZORSTVOM

Struge tržiških rek bodo odslej dajajo nadzorovali rečni kontrolorji. Paziši bodo, da ljudje ne bodo iz njih odvzemali kamenja, gramoz in pešker ter sekali grmičje in drevje na obrežju ter s tem povzročili rušenje obrežja. Za odvzem omenjenega materiala iz rek in za sekanje bo treba v bodoči vložiti prošnjo in plačati odškodnino.

V Tržiču bodo tudi nabavili novo mostno tehnico za 25 ton, ker je stare občinska mostna tehnica že doslužila, ima pa zmogljivost le 4 tone.

J. V.

GOSPODARSKI RAZGLED

Poudarek na standardu

Dne 26. t. m. bo Zvezna ljudska skupščina razpravljala o osnovnih smernicah, ki naj jih v gospodarstvu uplevati družbeni plan za prihodnje leto. Po tej razpravi bo Zvezni izvršni svet sestavil dokončen predlog plana in ga predložil Zvezni ljudski skupščini. Decembra pa bo Skupščina razpravljala o perspektivnem planu gospodarskega razvoja. Obvezno zasedanje bosta posvetili posebno pozornost nadaljnji stabilizaciji gospodarstva in standardu.

Politika stabilizacije je že letos dala ugodne rezultate, spričo katerih lahko računamo v prihodnjem letu s primernejšim razvojem gospodarske dejavnosti na tej osnovi pa tudi k izboljšanjem standarda, zlasti mestnega prebivalstva. Predvideno je, da bi se povzročilo kvalificiranega v visokokvalificiranega osebja za 10%, nekvalificiranega osebja pa za 5%. Večja udeležba kolektivov pri dobičku podjetij naj bi omogočila še nadaljnje zvišanje plač za okrog 2%. O tem predlogu kakor tudi o razporeditvi teh povprečno povečanih plač glede na kategorije delavcev in uslužbencev ter razpone v plačah bo izrekla dokončno mnenje skupščinska razprava.

Toda če bi povisili samo plače, ne da bi vzporedno urejali probleme, ki vplivajo na cene, seveda to ne bi imelo haska. Zato bodo poslanci v Zvezni skupščini razpravljali o smernicah za nadaljnjo krepitev gospodarstva.

Medtem ko se je obseg industrijske proizvodnje leta 1952 povečal za 60%, se obseg kmetijske proizvodnje v tem času ni pomembnejše spremenil. Ker pa brez povečane kmetijske proizvodnje ni moč dosegati trajnejše stabilizacije gospodarstva, so ukrepljene razpravljali so o predlogu zazidalne načrte, s katerim se zaradi ozko odmerjenega prostora niso strinjali, zato so dali nekaj dodatnih predlogov in pripomb.

Govorili so tudi o socialno varstveni službi. Izvolili so nov šolski svet. Strinjali so se z ustanovitvijo Vodovodne skupnosti na desnem bregu Save. Poudarjeno je bilo, da prostori, v katerih je pekarija in trgovina z mlekom in kruhom ne ustrezojo, zato naj krajevnemu ljudskemu odboru resno dela na tem, da bodo dobili primernejše prostore.

Predsednik krajevnega odbora je poročal volivcem, da so dobili finančna sredstva za dograditev osemletke v Lipnici, zato se bo v šolskem letu 1957-58 že pričel v njej redni pouk.

Zbora se je udeležilo nad 100 volivcev.

C. R.

UREDNIŠTVO GLASU GORENJSKE TELEFONSKE STEVILKE:

475-397

šport in telesna vzgoja

Občni zbor ŠD Kranj

Krivična odločitev Šahovske zveze Slovenije

V ponedeljek je bil v Kranju redni letni občni zbor Šahovskega društva Kranj. Ceprav je vodstvo društva povabilo na zbor mnogo predstavnikov raznih društvenih organizacij mesta Kranja, se ni nihče povabilo odzval. To vsekakor ni pravilen odnos do kranjskega šahovskega društva, ki kljub pomanjkanju finančnih sredstev in brez klubskih prostorov dosegel zavidske rezultate.

Prav gotovo bi kranjski šahisti še bolj potrdili svojo vrednost, da niso izpadli iz nadaljnega tekmovanja za prvenstvo Slovenije v dvoboru z Novim mestom. Delegat Zveze prof. Vagaja se ni hotel nič točneje izjaviti, kakor da so Kranjčani sami krivi, ker niso imeli v redu članskih izkaznic. Drugače pa je kranjskim šahistom izreklo pozdravo in povalilo Zveze za njihovo pozdravljeno. Kranjčani so na željo Novomeščanov odpovedali na Dolenjsko, da bi obenem popularizirali šahovsko igro v tem delu Slovenije. Kakor pa je videni iz raznih izjav sodnika Nikca in ostalih udeležencev dvobora, je bila verjetno diskvalifikacija Kranjčanov že vnaprej določena.

V otvoritenem govoru je tovarniški čhvalat nanizal dejstva, ki so kijub uspešnim rezultatom kranjskih šahistov ovirala normalen razvoj društva. Ceprav je klub vzgoyil že vrsto tekmovalcev, ki danes nastopajo na tekmovanjih zveznega značaja, in se potegujejo za najvišje mesta (Cuderman, Bavdek) je delo kluba vendarle oviralo pomanjkanje klubskih prostorov. Kranjski šahisti nimajo prostora, kjer bi odmerili svoje moči. Občinski LO je šahistom sedaj obljudil prostore takoj, ko bo izpraznjeno gostilna ob Cesti na Golnik. Poročilo predsednika in poročilo tajnika je sledila živahn razprava, ki se je v glavnem skukala okrog diskvalifikacije kranjskih šah-

SREČANJE STTS IN GIS V NAMIZNEM TENISU

V nedeljo dopoldne so se srečale namiznoteniske ekipe STTS — GIS z dvema ekipama.

Posamezni rezultati A-ekipe:

Stern — Pirc 11:21, 19:21, 0:1; Zalar — Florjančič 16:21, 21:14, 11:24 0:2; Munding — Prosen 10:21, 15:21 0:3; Stern — Florjančič 9:21, 18:21 0:4; Zalar — Prosen 22:24, 15:21 0:5; Munding — Pirc 21:13, 15:21 17:21 0:6; Stern — Prosen 17:21, 21:19, 18:21 0:7; Munding — Florjančič 21:17, 21:13 1:7; Zalar — Pirc 21:15, 16:21 7:21 1:8.

Pri B-ekipi so nastopili: Kalinč —

Kranj 14:21, 14:21 0:1; Prosen — Matoh 13:21, 15:21 0:2; Hafner — Bec 21:18, 16:21 21:17 1:2; Prosen — Kranj 21:16, 11:21 21:8 2:2; Kalinč — Bec 12:21, 22:24 2:3; Hafner — Matoh 11:21, 23:22 1:4; Prosen — Bec 11:21, 21:11 19:21 2:5; Kalinč — Matoh 9:21, 7:21 2:6; Hafner — Kranj 19:21, 15:21 2:7. Tokrat se je izkazala B-ekipa GIS.

Aco

NOGOMET

*PARTIZAN NAKLO : *TRIGLAV Kranj 3:3 (2:1)

V nedeljo dopoldne sta se srečali na igrišču v Naklju moštvi domačega »Pafizana« in »Triglava« iz Kranja. Tekma se je končala neodločeno 3:3, polčas 2:1 za Naklo. To je za Nakeljane vsekakor lep uspeh.

Tržiške skrbi in problemi

ZA SEDAJ ŠE NE BODO UVEDLI TURISTIČNE TAKSE

Pred dnevi je Svet za plan in finančne občine Tržič razpravljal o družbenem planu, o garancijah raznimi gospodarski organizacijam in o ukinitvi 1% davka na maloprodajni promet z alkoholnimi pihačami v trgovinah. Sklenil je tudi, da v Tržiču za sedaj še ne bodo uveli turistične takse; četudi je mesto turistični kraj, vendor nima nobenih prenočišč za tuje.

J. V.

KOT DOLGOROCNO POSOJOLO GOSTIŠČEM IN KOMUNALNIM PODIJETJEM BODO UPORABILI NEIZKORIŠČENA AMORTIZACIJSKA SREDSTVA

Svet za gospodarstvo pri ObLO Tržič je pred dnevi razpravljal o ustanovitvi nove gostilne »Pri Slugi«. Ta lokal je nujno potreben, saj je avtobusno postajališče na odprtih cesti, nima ne stranišča in ne strehe za čakajoče potnike, daleč okoli pa tudi ni nobene gostilne.

KULTURNI TEDNIK

K TRETJI PREMIERI V PREŠERNOVEM GLEDALIŠČU - SOFOKLES: „KRALJ EDIP“

Velik uspeh Prešernovega gledališča

Dramatska dela grške antike nas navajajo najnovejši na raznolikosti s pohodljivo ponavljajočimi se življenjskimi poti — njegovi moči in nemoči. V antični grški dramatiki ne občudujemo le klasičnost forme, marveč tudi izredno silo človeškega duha in — pocizije. Na prvi pogled se zdi, da se vse nekam razvija v epično fabulativnost ter v nenehno ponavljajoče le nadnaravnih vplivnih silnic. Vendar moramo kmalu spremeniti našo sodbo: saj vse kar drhti od dramatične napetosti in lirskega podtonov, na katerih stoji urbanost in nežnost izpovedi o trpljenju, radosti in skratka v vseh najrazličnejših nuankah človekovega doživljanja. Vse to najdemo tudi pri »Kralju Edipu« — tej mogočni tragediji o človeku. Gre za gigantski boj: človek skuša premagati življenjske ovire, krivично usodo in naključje ter v neverjetno močjo spoznati svoje življenje. Spoznavna do slednost pa je obenem tudi silna opora, ki pomaga ob zlomu k očiščenju in notranji suverenosti. Subektivne krivde tu ni, a je zato objektivna tembolj neizprosna in zahteva, da človek spozna, kako ničeva je sreča in kako nemoten je ob njenih zaprekah. Religiozni momenti dela, za stare Grke tako živi, so nam danes bledi in nepreričljivi. Zanima, privlači in prevzame nas človekov boj s tistimi objektivnimi silami, ki ga krhajo in končno povsem premagajo. Sila Edipovega upora je nedopovedljiva, a želja priti do dna, prevlada, pa čeprav za ceno življenjske sreče. To in objektivne okoliščine — pogubijo Edipa.

Umetniško spretno so vtkani zavralni momenti (formalne in idejne vrednosti), ki skušajo preusmeriti nevzdržljivi tok dejanja in mu izkopati drugo (za junaka ugodnejšo) strugo. In kolikšna je čustvena sila Jokaste in njen ohranitveni boj! — Boj žene za moža in s tem za lastno eksistenčnost. Naj vzamemo kakorkoli, eno ostane neizpodobitno: umetniška sugestivnost se nam kaže v svojem višku in visoka pesem o človekovih bolečinih izveneva v mogočne akorde humanizma.

Režiser Prešernovega gledališča Mirko Mahnič si je »Kralja Edipa« zamisli kot odrsko simfonijo — najširšega razmaha in dimenzij. Kompozicija predstave ni zahtevala od režisera samo duhovite domiselnosti, marveč tudi spremno in z znanjem obloženo roko, ki previdno vodi igralca od stopnje do stopnje in mu daje možnost, da pokaze svoje kvalitete, a mu vendar ne pusti, da bi razbil skrbno začrteane kompozicijske oblike. Trenutna skepsa — glede na nepretrganost odrskega dogajanja — se nam razbije ob zanimivem režiserjevem spletanju uprizoritev, pri čemer s tem ne obdrži in ne poudari le grških kompozicijskih prvin, ampak pripravlja, stopnjuje in organsko zaokroža gledališčno doživljajanje. Nedvomno mu je tudi uspelo obdržati na višku kolektivno igro, ki ne razkraja, ampak doprinaša ter se preliva v igro glavnih osebnosti. Ce je bil prolog v tem smislu še šibak, pa je bil ostali del uprizoritev zato krepkejši. Režiserju damo povsem prav, da je posegel v zgradbo zborovskega teksta in razbil njevovo monologičnost in ga prilagodil kompozicijskim principom. S tem je dal zboru gibnost, življenjskost in mu omogočil preprtičljivo rezoniranje — občutljivo izražanje trepetanja ljudi za Edipovo usodo — to na eni strani in na drugi izpovedovati vero in mišljene množic. Morda bi se na prvi pogled zdela manj posrečena rešitev slana na zaključku, vendar moramo priznati, da je s tem režiser zopet razbil

PRIZOR IZ SOFOKLEJEVE TRAGEDIJE »KRALJ EDIP«
Edip (Jože Pristov) se poslavlja od svojih otrok

drugo pot — prisvojiti elemente antične grške teatralne in jih obogatiti s svojimi domislicami. Vzvišeni patos, obrednost koralne glasbe, zborovsko ritmično premikanje — vse to najda uprizoriti obeležje antičnega gledališčega duha in obenem vse skupaj poživilja. Prav gotovo je sem in

atraliko žal celo zanemaril učinek besednega izraza. Ce si to odmislimo, moramo vendar poudariti, da je bila tragilost ozračja — z iskrenostjo občutja in dovolj močnim osebnim igralskim hotenjem — urešenica. Scena je bila simpatična zaradi nevsičljivosti in ker je bila nevpadljivo podre-

jena igri (v ozadju z drobno tehnično napako) in ni s svojo likovnostjo trgala gledališčeve pozornosti od dogajanja.

O kreatorju vloge kralja Edipa — J. Pristovu lahko pišemo zgolj navdušuječe. Do izraza so prišle vse najboljše njegove sposobnosti. Ne le, da je z vso sigurnostjo obvladoval značaj svojega junaka, marveč je znal dati junaku mnogo več, nameč — žig samonikle, eruptivne osebnosti. Naraščanje oblikovalnih zmožnosti je naraščalo s stalnim razvojem tragedije in izveleno v silovit finale. Ne izzareva pa iz njegovega Edipa samo izredna sugestivna spontanost igre ob patetično — tragičnih prizorih, ampak vpliva preprtičljivo tudi ob rahilih drhtenjih Edipove duševnosti. Kvalitete Edipa J. Pristova so neizpodbitne in so vodile k še bolj skrbnemu oblikovanju igralčeve individualnosti. Sibkejša sicer, a vendar presenitljivo močna, se je pokazala M. Janžekovičeva kot Jokasta. Janžekovičeva nosi v sebi mnoge igralske sposobnosti, tako da si od nje lahko še marsikaj obetamo, a le ob skrbnem klesanju in samoovladanju. Na splošno o igralcih lahko trdimo, da so pokazali mnogo igralske kulture in da je bila tudi dikcija skrbnejša kot sicer. Vidnejše vloge so bile razdeljene: Kreon — L. Cigoj, Teirezias — M. Cegnar, duhovnik — Jože Kovačič, sel — F. Treffalt, pastir — J. Zupan, služabnice — N. Bavdževa, A. Cigojeva in N. Širnikova. Starci pa so bili vsi ostali vidnejši igralci — gostje.

Ob srečanju z antiko začenja Prešernovo gledališče nedvomno novo obdobje v svoji zgodovini. Dvomljivci se bodo po teh besedah verjetno cinično nasmehnili, a vendar dejstva zagovorno pričajo v prid naši trditvi. Kdor bo še vnaprej pisal oziroma kardarko kdo kdo pisal o PG, ne bo morek preko te uprizoritev, ki ob svojem novem naponu sil zahteva z zvišanjem kvalitete tudi nove in višje kriterije.

G. KOCIJAN

„Solidarnost“ je obračunala

Pogloblji moramo socialistično prosveto na podeželju — Delo sekcijskih skupin smotrom

V Kamniku je bil pred kratkim občni zbor delavskega kulturno — prosvetnega društva »Solidarnost« ob veliki udeležbi članov. V uvodu je predsednica društva, tovarišica Marica Brejc podala poročilo o delu v preteklem letu. Med drugim je dejala:

»Solidarnost« mora biti kot žarišče napredne socialistične prosvete in prežeta z revolucionarnim delom in zanosa, polna novih pobud in prijemanj. Sekcije niso same sebi namen, temveč mora vse njihovo delo služiti skupnim ciljem.

Poročila o delovanju sekcijskih je podala tajnica tov. Mihaela Burger. Izobraževalna sekacija je raztegnila svoje delo na širše področje kot ga je imela doslej. Preko Sveta Svoboda je skušala skrbeti tudi za vse podeželje kamniške občine. Pripravila je 17 predavanj z najrazličnejšimi področji, obisk pa je bil na podeželju večji kot v mestu. Prirejala je jezikovne tečaje, ki jih je obiskovalo 80 ljudi. Po podjetjih je priprejala posebne seminarje, na katerih naj bi se delovni ljudje seznanili z osnovami politične ekonomije, našega državnega gospodarstva in še posebej z delavskim samoupravljanjem. Knjižnica ima 3014 knjig, med čitalci pa je več kot polovica dijakov. Izposojenih je bilo 1758 knjig.

Dramska sekacija je naštudirala Pritchleyovo dramo »Inšpektor na obisku« in jo trikrat z velikim uspehom

uprizorila v Kamniku, trikrat pa je z njo gostovala v drugih krajih. Za zaključek sezone je dvakrat uprizorila Ingejevo komedijo »Piščnik«. Pomankanje režiserjev je vzrok, da dramski sekcijski ni v celoti izpolnila programa. Pa tudi pomanjkanje igralskega kadra je bilo občutljivo. Z gostovanji drugih odrov je bila vrzel izpolnjena. Zdaj pripravlja sekacija Cankarjeve »Hlapce«, ki jih bo uprizorila 29. novembra. Mladi oder Solidarnosti je v preteklem letu vključil v svoje delo 30 mladincev, ki so izvedli mnogo samostojnih prireditv ali pa s svojim sodelovanjem bogatili programe drugih prireditv. Dalje so uprizorili tudi mladiško igro Pavla Golje »Jurček« in Linhartovo »Zupanovo Micko«.

Pevska sekacija pod vodstvom povedovje Viktorja Mihelčiča je že vedno steber društva, saj je izpopolnjevala program pri vseh prireditvah in proslavah, poleg tega pa je priredila 7 koncertov izven mesta od Poljanske doline do Ljubnega na Stajerskem.

Godbena sekacija je imela svoj prvi nastop 24. junija v veliki dvorani doma. Slišali smo jo še na dveh nasto-

pilih. Godba še ni popolna in za igrajne v koraku še ni sposobna.

Sahovska sekacija je vodilna v kamniški občini. Poleg prireditev v domaćem okviru je pomagala tovarniškim kolektivom pri organiziraju prireditv. Na šahovskem festivalu v Pörtozu je v svoji skupini dosegla prvo mesto, na moštvem prvenstvu SRS na 8 deskah pa četrtoto mesto, kar je dosegel največji uspeh kamniških šahistov.

Po poročilih, v katerih je bil nakanan tudi program dela v prihodnji sezoni, se je vnela živahnata razprava. Tako je bil z velikim odobravljanjem sprejet predlog, da se v pevski sekcijski ustanovi mešani zbor. Tri predavanja, ki jih je pred kratkim organizirala izobraževalna sekacija, so pritegnila toliko poslušalcev, da je bila velika dvorana popolnoma zasedena. Zato bo treba s takimi predavanji nadaljevati. Na zboru so ugotovili, da v društvu aktivno sodeluje samo 10 prosvetnih delavcev. Predlagali so tudi, da bi društvo pokrenilo akcijo za ustanovitev potujočega kina za podeželje.

Z.

Z RAZSTAVE V PREŠERNOVEM MUZEJU

Edgar Degas: Baletna vaja na odru (1878)

DEGAS (1834—1917) — FRANCOSKI SLIKAR IN GRAFIK. ŠTUDIRAL JE PRI STARIH ITALIJANSKIH MOJSTRIH 15. STOLETJA. MOTIVE ZA SVOJE PODOBE IN PORTRETE JE SPRVA ZAJEMAL IZ HISTORIČNIH VIROV, KASNEJE V 70 LETIH PREJSNJECA STOLETJA PA SE JE POVSILIL ZLASTI MOTIVOM, KI JIH NUDIJO GLEDALIŠČA, DIRKALIŠČA IPD., SKRATKA OBJEKTOM, KI NUDIJO IMPRESIONISTU NEZRPNKO ZAKLADNICO VIROV, NJEGOVA STEVILNA DELA SO ZNALA CILNA ZA FRANCOSKI IMPRESIONIZEM.

Jeseničani in koncertna gostovanja

Društvo glasbenih umetnikov in koncertna direkcija Slovenije sta sklenila prirediti v letošnji sezoni prebivalstvu delavskega Jesenice nekaj koncertnih gostovanj. Prvo tako gostovanje pod naslovom »Večer opernih arije«, je bilo nedavno v Mestnem gledališču. O prvem gostovanju koncertne direkcije Slovenije na Jesenicah je bilo prebivalstvo Jesenice primerno obveščeno, zlasti še ustanove in organizacije ter ljubitelji glasbe. Članji ljubljanskih opere, sopranista Poljanarjeva, tenorist Lipušček, basist Lupšček in pianist dr. Svara, so izvajali program zares kvalitetno; vsekakor bo ostal maloštevilnim poslušalcem še dolgo v spominu. Opravičeno so se vpraševali, če je za takšne nastope na Jesenicah res tako malo zanimanja. Nekaj nad sto ljudi nikakor ne more predstavljati jeseničke koncertne publike, zlasti če namenava uvesti redna mesečna gostovanja. Pogosto je slišati tamjanje, da na Jesenicah ni kvalitetnih prireditev, zato se človek vpraša, zakaj ti-

U.

monotonost in povečal preprtičljivost življenjskih okoliščin (Kraljica — služabnice in ne sel kot le dramaturško sredstvo). Namesto rešitve: preprosta uprizoritev z močjo čiste besedne askeze, si je režiser izbral raje

Oblečica smrti
Simona Gregorčiča

24. novembra bo minilo 50 let, kar je v Gorici umrl, za Prešernom gotovo najbolj prijubljeni slovenski pesnik Simon Gregorčič. Bil je pevec goriškega ljudstva; v svoji blagogradni govorici je spesnil nešteto pesmi, ki so povečani vse uglašene. Mnoge med njimi so že ponarodele.

Zaradi ljudskega duha svojih pesmi, katerim ni iskal umetnih pesniških oblik, je nosil že za življenja časten vzdevek »Goriški slavček.«

Simon Gregorčič je bil rojen 15. oktobra 1824 na Vrs-

nem pod Krnom blizu Kobarida. Že v mladih letih se je v njem začel oglašati pesnik. Ostal je pevskemu poklicu zvest do zadnjih dni pred smrtjo.

Cetudi je bil Simon Gregorčič pretežno čustven lirik, je vendar spesnil tudi vrsto učinkovitih epskih pesmi, kot nalašč ustvarjenih za deklamacije. Spomnimo se le na »Hajdukovo oporoko«, »V peplenčni noči«, »Rabeljsko jezero«, »Soči« itd. — Med ponarodelimi so najbolj znane »Njega ni«, »Izboljjeni cvet«, »Veseli pastir«.

Gregorčičeve prve pesmi so sprožile pravo literarno in politično polemiko. Katoliški ideolog dr. Anton Mahnič je s svojimi napadi zlahka stril mehko srce Goriškega slavčka, očitajoč nekaterim njegovim pesmim krioverstvo in pohujščnost. Žal, Gregorčič se ni znal tako boriti s svojimi nasprotniki kot petdeset let pred njim Prešeren. Njegova pesniška moč je pričela pojmati.

Ob njegovem pogrebu, ko je pesnikovo truplo potovalo iz Gorice nazaj v planinski raj, v rojstno vasico pod Krnom, je slovensko ljudstvo še enkrat izpričalo ljubezen do pesnika, ki je pel iz njegovega srca. — Do izbruha prve svetovne vojne je bilo romanje na Gregorčičev grob narodna dolžnost slehernega zavednega Slovence. Zdaj, ko je svoboda spet obsegala Krn in njegove vasice, Gregorčičev grob ni več zapuščen.

V času NOB so se tudi našli borci spomnili Goriškega slavčka. Ena izmed slovenskih partizanskih brigad si je nadela njegovo ime. Borila se je za iste ideale kot nekoč pesnik Simon Gregorčič: za čast in svobodo naroda, za pravico in resnico, za bratstvo in ljubezen med ljudmi.

FILMI, KI JIH GLEDAMO

„Stalag 17“

Angleški film iz ujetniških taborišč med vojno — iz taborišč angleških oficirjev; to je važno, kajti z ujetimi angleškimi oficirji so Nemci ravnali nekdanega drugača, kot na primer z interniranci v koncentracijskih taboriščih.

Film lahko štejemo med uspele, dobre filme.

Se zanimiva primerjava: pred leti, prav takrat, ko so Angleži izdelali »Stalag 17«, so na edingburškem festivalu vrteli jugoslovenski film »Rdeči cvet«, ki obravnava isto tematiko: taborišča vojnih ujetnikov. Angleški tisk je bil tedaj enoten v sodbi, da je naš »Rdeči cvet« bolj od angleškega »Stalag 17«...

mm

Ali ste že naročeni na knjižne zbirke

„Prešernove družbe“?

DRUŽINSKI POMEMENKI

V KNJIŽNICI

Dvoje praktičnih oblek za šolarke od 10. do 16. leta starosti

PRAKTIČNI NASVETI

Kadar pečemo pecivo s sadjem, se rado pripeti, da sadni sok pronica skozi testo na pekač. To preprečimo, če na testo najprej natresemo belih kruhovih drobtin.

Jedi iz fižola se ne bodo tako hitro prismodile, če namažemo konec s koščkom slanine, preden dame jed kuhati.

Kadar hočete napraviti sneg iz beljaka, ki je že nekaj časa stal, kanite vanj nekaj kapljic limone.

Osivel črn dežnik lahko nekoliko obnovite, če ga krtačite z močno kavo ali čajem. Dežnik odprite in ga zdrgnite po celi površini s krtačko za roke. Ce je raztrgan, ga zlepitez znotraj s črnim obližem. S šivanjem bi ga le š bolj raztrgalo, zlasti če je dežnik star. Moker dežnik je vedno treba sušiti napol odprt in z ročajem navzdol, da se voda odteka.

Ce se krilo ali hlače svetijo, poskušajte to mesto zdrgniti s surovim, pravkar narezanim kmompirjem. Nato ga prelikajte preko vlažne krpe in zatem krepko skrtačite.

Jabolka hranimo za zimo v temnem prostoru ali kleti, ki mora biti zračna in suha. Police, kamor jih naložimo, morajo biti čiste ter jih pregnemo s papirjem ali suho slamo. Ce je klet mrzla, jabolka tudi pokrijemo s slamo.

Pločevinaste posode, ki jih navadno uporabljamo za pečnje, lepo še vroče očistimo s papirjem in soljo, nato pa jih zdrgnemo z oljem.

Iz starega klobuka, ki ga ne rabimo več, lahko napravimo vložke za čevlje. Prerežejo ga na dva enaka dela in namočimo za 24 ur v vodi. Potem klobucino raztegnemo na ravni ploskvi, pribijemo na desko in tako pustimo, da se osuši. Nato izrežemo ustrezen velikost vložkov za čevlje in copate. Ko se takci vložki zamažo, jih lepo operemo s salmijakom ter posušimo. Predvsem so takci vložki primerni za zimo, ker so topli.

Zivila se tudi v vlažni kleti ne pokvarimo, če jih postavimo v omarico, v kateri imamo tudi zaboljek živega apna.

Družbena pomoč družini

V ZALOŽBI KNJIŽNICE ZVEZE PRIJATELJEV MLADINE SLOVENIJE JE PRED NEDAVNIM IZŠLA BROŠURA VIDE TOMŠIČEVE »DRUŽINA IN SOCIALIZEM«, KI JO PRIPOROČAMO VSEM NASIM BRALCEM. IZ TE BROŠURE PRIOBČUJEMO KRATEK ODLOMEK.

Zaposlitev matere je zdaj še velika težava, ki jo lahko premagamo samo z velikimi naporji same matere. Izvod pa mi v odpravi zaposlenosti mater. Izvod je v modernizaciji gospodinjstva, v drugačni razdelitvi dela znotraj gospodinjstva, pri vseh domačih poslih, pa tudi pri vzgoji otrok, zlasti pa je izvod v razvijanju drugih družbenih ustanov, ki bodo pravzaprav dopolnil družino. Družine, ki ne sloni več samo na delu žene, ki ne sloni več na privatni lastnosti, to je družina dveh zaposlenih ljudi, in ta družina ne more sama opravljati vseh poslov, ki jih je pred kapitalizmom, pa tudi še v kapitalizmu opravljala družina, a to so vsi posli v gospodinjstvu in posli v zvezi z vzgojo otrok. Zato gle-

kakor je bila nekoč, razen tega pa jo v prihodnosti skrajšan tudi delovni čas. To pomeni, da bodo morali biti otroci med delom staršev preskrbljeni, gospodinjski posli pa skrbeni. Za vse to je treba vzpostaviti vrsto družbenih ustanov.

Meščanska kapitalistična družba je že načela vprašanje otroških ustanov, toda kot dobrodelnih ustanov za skrb za zapušcene otroke brez staršev ter nekaj ustanov za sprejemanje otrok zaposlenih mater. Često postavljamo vprašanje takole: otrok naj bo pre-

skrbljen ali v družini ali v ustanovi, ali družina ali država. Naš odgovor se glasi: družina in družba. Pri nas odstranjujemo to nasprotje, ki je nastalo v kapitalizmu med družinskim življenjem in delom izven hiše tako, da starši ne samo delajo zunaj hiše, marveč postanejo tudi upravljavci življenja zunaj hiše. Starši torej postajo pri nas upravljavci, in sicer ne samo upravljavci tovarn, marveč tudi upravljavci v komuni, v stanovanjski skupnosti, ki naj predvsem vzpostavi vrsto ustanov okrog družine, da ji bo olajšala življenje in da bo skupno nosila bremena in odgovornost za vzgojo otrok. S tem preneha v praksi antagonizem med družino in družbo, značilen za obdobje razredne družbe.

Z GOVORILNIMI VAJAMI OBZIRNO POMAGAJMO OTROKU

Jecljanje je govorna napaka, ki ovira otrokov šolanje in onemogoča svobodno izbiro poklica. Jecljanje je jahko posledica prebolele naležljive bolezni ali prestanega strahu, lahko pa je tudi pododelano. Odpraviti pa se je na napaka s primernimi govorilnimi vajami. Da otrok kar naprej jecija, so dostikrat krivi starši sami. Ko je namreč otrok še majhen, se jim zdi jecljanje ljubko in ga celo ponavljajo. Sele, ko se pripravija otrok za šolo, glejda na stvar resno in tu znova grešijo, če hočejo izboljšati otrokov govorico z grožnjami in s klofutami.

Ce starši sami pri tem nimajo uspeha, ha, naj se posvetujejo z zdravnikom za živčne bolezni.

Recepti

Zeleni paprike z zeljem za zimo

Zrelim paprikam zrežemo na vrhu okrogle pokrovčke, iz njihove notranjosti odstranimo semenje, jih dobro operemo, pustimo, da se osuše. Medtem zrežemo na drobno, kot za solato, zelje, ga nasolimo in pustimo nekaj ur. Potem ga z rokami ožmemmo in nadenemo z njim pripravljene paprike. Vsako papriko pokrijemo z odrezanim pokrovčkom. Paprike zložimo v steklene kozarce, vmes devljemo šalotko, česen, majhne količine hrena in zrna gorčičnega semena. Pod vratom kozarca položimo navzkriž dve tanki deščici, da paprike ne splavajo na vrh, nakar jih zalijemo s prekuhanim in ohlajenim, ne premočnim kisom. Čez vse to pa nalijemo za prst olja.

Posebno okusne so paprike, če jih nadelamo z rdečim zeljem. Uporabljamo jih kot priloga k mesu in raznim mesnim izdelkom.

Omlete z jabolki

1 rumenjak, ščepec soli, 1 žlica olja, 1 žlica ruma, 1 dl mleka, piva ali sadnega soka, lahko pa tudi belega vina, 125 gramov moke, 1 beljak; 1 do 2 jabolki, malo sladkorja, zmletega cimetja, limonine lupinice.

Rumenjak, sol, žlico olja, po možnosti rum, mleko, sadni sok, pivo ali vino dobro razvrkljamo. Se moko, pa dobimo lepo gladko tekoče testo. Testu primešamo nazadnje še trd sneg iz beljaka in na drobno zribani jabolki, dodamo še malo cimetja. Iz tega testa spečemo omlete, jih peganemo čez pol in potresemo s sladkorjem.

Jabolčni zavitek iz lahkega testa

50 dkg moke, zavitek pečilnega praska, zavitek vanilijinega sladkorja, 2 celi jajci, ščepec soli, sok in lupinica ene limone, 10 dkg margarine ali surovega masla, 10 dkg sladkorja; 1 kg olupljenih jabolk, 5 dkg sladkorja.

Moke presejemo na desko. V sred naredimo vdelbinico in ubijemo vanje obe jajci, moko okrog potresemo, sladkorjem, nato dodamo še na koščke zdrobljeno maščobo, sol, sesekljivo limonino lupinico in sok. Vse skupaj zdrobimo in zmešamo z lesenim nožem, nazadnje hitro pognetemo z mrzlimi rokami. Testo naj počivajo na hiadnom 1 uro. Nato ga razvaljamo za 1/2 centimetra na debelo, potresemo z na kolesca naribanimi jabolki, pomešani s sladkorjem, in zvijemo. Zvitki pomažemo z rumenjakom, ki ga prihranimo pri testu. Pečemo ga približno ¾ ure v srednje topli pečici. Pečen zvitek potresemo s sladkorjem. Serviramo toplega ali mrzlega, narezanega na 2 prsta široke rezine.

ZA VAŠE HČERKICE
Ljubka spalna srajca iz tople flanele za zimske mesece

Sreča čaka za vogalom

Ne vem, zakaj se ljudje težko pehajo za srečo, ko je zadeva pravzaprav čisto preprosta:

sreča čaka za vogalom!

Samo poglejte: on in ona se imata rada — seveda, nprvi pogled — in tu mi kaž reči. Ljudje se imajo od nekdaj radi in ni človeka, ki bi trdil, da je v tem pogledu treba kaj spremeniti. Nastopi njegova znanka (včasih neznanka) ali jih nizanc (včasih neznanc), da stvar zaplete — pa samo začasno. Na koncu se namreč gotovo dobita. Potem, ko se dobita, je vse v redu in raj na zemlji, kako bi ne bilo, ko pa je ves svet tako prijazen: smehlja se jasno sinje nebo, smehlja se ſofer, ki ju pelje k poroki, smehlja se matičar, ki ju vpisuje v poročno knjigo, smehlja se priče in fotograf, smehlja se povabiljeni na gosti — joče edino njena mama, pa še ta samo zaradi tradicije in običaja, tako rekoč službeno, in njeni jok ne moti splošnega zadovoljstva.

Potem gresta na poročno potovanje: krasen avtomobil, sijajni hoteli s pet centimetrov debelimi prepogrami in prijaznimi liftboji, kitare pod okni v večernem mraku, motorni čoln na azurni gladišči morja, debela čekovna knjižica — kako lep je svet!

Naj nihče ne vpraša »Kako se pa pride do vsega tegega?« — kajti stvar je preprosta: sreča čaka za vogalom. Treba jo je samo prijeti za komolec, se nasmehniti in zapeti arjo o ljubezni v visokem C, pa je opravljeno.

Kako lahko vemo smo!

Kako neumni v bedemst upanju!

Kako radi sanjamno neuresničljive sanje!

Pozornejše bralke so gotovo že uganile, za kaj gre: za tako imenovane zabavne filme.

Ti filmi so strup, ki se neopazno zliva v žile stotiščev. Sreča prinašajo samo enemu: tistem, ki vletec njihov dobiček. Dobbička pa je dovolj, kajti ljudje smo lahko vemi in radi sanjamno, čeprav z odprtimi, na široko odprtimi očmi.

Nič pretresljivega mi v ugotovitvi, da so vsi ti in

taki filmi debela, neumna in nevarna laž. To vse veroma — in kljub temu jih gledamo: tu je srčica tega pojava, ki bi mu lahko rekli družbeno zlo.

Zlagani od začetka do konca, nas vendar filmi o mignonarskih simovih in lepih manekenkah vedno znova vlečajo v kinematografe. Zakaj? Lepo vas prosim — zakaj?

Ljudje si želimo srečnega, lagodnega življenja brez težav in sivih skrbiv. In ker takega nikjer na svetu nismo zadovoljni, če ga lahko vsaj vidimo, ko ga že ne moremo živeti, vidimo na platu in kinu.

In tako pripovede s sreči zastrupljajo mlada dekle in fante, povzročajo pustolovske pobjede od doma, v tujino, čez meje, prepire med mladimi zakonci in še in šo... Tako resnično je bilo vse na platu: imela sta vsak svoj avtomobil, delati jima ni bilo treba, denarja ni nihče zahteval ne od nje ne od njega, ljubljata se in bila srečna — zakaj pa moram jaz vsako jutro na delo, zakaj nimam avtomobila, motornega čolna in čekovno knjižice? Mogoč jih bom našel kje drugje, avto in motorni čoln in čekovno knjižico? Kdo pa je krv, da vsega tega nimam? Jaz gotovo ne! Kdo torej?

Vplivom takih filmov se lahko upre samo osveščen človek — človek, ki ne igra v loteriji, ne v Jugoslovanski državni loteriji, ne v loteriji življenja, človek, ki življenje pozna in pozna samega sebe.

Ce že hodite v kino, kadar vrtijo take filme — močno zato, ker se nimate kam dati, ker se hočete sprostiti in zabavati pač na kakršenkoli način — potem vsaj vzmetite svojo zdravo pamet s seboj, kjer vam bo govorila: jaž, debela jaž!

Sreča namreč ne čaka za vogalom — na nikogar ne čaka, tudi na lepe manekenke in na milijonarske sinove ne!

Gorje tistem, ki ne ve, da sreča ne čaka za vogalom. Trikrat nesrečnejši bo.

NOVOSTI
KLOBUKI SO V LETOSNI JESENÌ DOZIVELI TEMELJITE SPREMEMBE. UVELJAVILA SE JE NOVA LINIJA IN NEKAJ MODELOV V TEM STILU SI LAJKO OGLEDATE NA SLIKI

SADJE V DOBRO KLET

Preden zdrobimo sadje v klet, jo temeljito popravimo in prebelimo z apnom in žveplom. Apho bo pobralo vso odvisno vlago, žveplo pa bo preprečevalo gnitje. Ko bo sadje zloženo v kleti, pa bomo poskrbeli za pravilno temperaturo in pravilno vlažno klet.

Ce je klet preveč vlažna, začne sadno tkivo razkrnjati, če pa je klet presuha, se sadje preveč osuši. Najprimernejša temperatura je 4°C. Prav tako kot toplotna, škoduje sadju mraz.

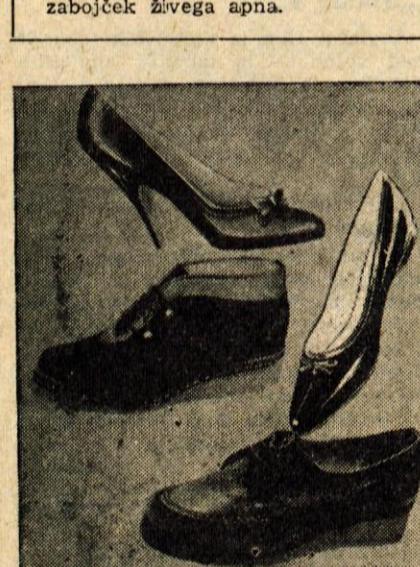
Zorenje sadja pospešuje tudi svetloba, zato mora biti klet mračna. V zelo temni kleti pa rade rastejo gobe, ki povzročajo bolezen tudi na sadju.

Ne smemo pozabiti, da je za življenje potreben tudi zrak. Zato moramo klet večkrat prezračiti.

Ce bomo pozimi pazili na vse to, in če v kleti ne bo mrčesa, niti ne prepiha, bomo imeli res idealno skladisča za naše sadje in ne bo se treba batiti, da bi nam okrog novega leta sadje propadlo.

DA OBDRZIS JAJCA DOLGO SVEŽA

Znano je, da ostanejo jajca sveža, če vsebina ne pride v dotik s svezim zrakom. Ce jih nočemo vložiti v apno ali stekleno vodo, kjer jih lahko dolgo držimo uporabne, jih trdno zavijimo v časopisni papir ali pa jih vložimo v drobno zrezano slamo. Se bolje pa se obdrže za krajši čas, če jih namažemo z oljem, ki ga uporabljamo za solato.

LA VSE PRILOZNOSTI
Cevlji so pomemben del ženske gardeobe. Na slikah nekaj novih vzorcev v tekoči sezoni

Gorenjski obveščevalec

► Mali oglasi

Strojno klučavnica Pogačnik Avgust, Skofja Loka, Potočnikova 7, obvešča cenjene stranke, da izdeluje po naročilu vse vrste strojev: lesno obdelovalne, ščetarske in vse druge kovinske stroje. Izvršuje tudi generalna popravila vseh vrst strojev. — Cena primerena. — Se vladino pripomore.

Obrtni lokal v bivši gostilni pod Jožom v Stražišču oddam v najem. Primerini so tudi za pisarne. Informacije pri Mariji Benedik, Stražišče št. 127.

Remontno podjetje Jezersko ima na prodaj cca 1500 kom. butaric iz raznega lesa. Informacije pri podjetju.

Prodam 880 kosov zidne opeke — votlake. Cena din 10.— Naslov v upravi lista.

Prodam zazidljivi parcele na Mlaki pri Kokrici ter nekaj bele žime in po hišta. Fok Amalija, Tavčarjeva 31, Kranj.

Prodam hišo. Gledočnik Janez, Lahovče 11, Cerknje.

Prodam vola plemeča in 1000 kg krmilnega krompirja. Olševec 22.

Malo rabljen posnemalnik prodam. Naslov v upravi lista.

V bližini Kranja prodam 500 m² zazidljive parcele z vodo. Naslov v ogl. oddelek.

Najdena je mala dvigalka. Naslov v upravi lista.

Grem po službi pomagat v gospodinjstvu za stanovanje. — Naslov v upravi lista.

Gradbenega tehnika za nizke gradnje sprejmo takoj Komunalno podjetje Skofja Loka, Sp. trg št. 12.

Nujno rabim mizarskega vajenca. — Pangerc Viktor, Orehok.

Intelektualka srednjih let, večino dneva odstopna, išče sobo v Kranju. Plača dobro.

Prodam plemenskega vola, starega 3 leta. Strahinj 65.

Prodam šivalni stroj »Singer«. — Naslov v upravi lista.

Zamenjam emajlirano peč za drva. Naslov v upravi lista.

Najdeni predmeti v avtobusih »Avtoprometa« Kranj: 1 kovček, rujav; 2 moška klobuka, siv in rujav; 1 očala v usnjenu etui; 1 moška palica; 1 zgornja zobna proteza. — Navedeni predmeti se dobijo na avtobusni postaji v Kranju.

KINO »STORZIC« KRAJN
23. novembra, premiera ameriškega barvnega filma »LJUBIM MELVINA« ob 16., 18. in 20. uri.

24. novembra, ob 16., 18. in 20. uri ameriški barvni film »LJUBIM MELVINA« ter ob 22. uru premiera italijanskega filma »KRUH, LJUBEZEN IN LJUBOSUMNOST«.

25. novembra, ob 9.30. in 14. uru premiera francoškega filma »TRPLJE-NJE« ter ob 16., 18. in 20. uru ameriški barvni film »LJUBIM MELVINA« — zadnjikrat.

KINO »TRIGLAV« PRIMSKOVO
24. novembra, italijan. film »KRUH, LJUBEZEN IN LJUBOSUMNOST« ob 19. uri.

25. novembra, francoški film »TRPLJE-NJE« ob 19. uru.

KINO »SVOBODA« STRAZISCE
24. in 25. novembra, slovenski film »DOLINA MIRU«. V soboto ob 18. in 20. uru ter v nedeljo ob 15., 17. in 19. uru.

KINO NAKLO
24. novembra, francoški film »TRPLJE-NJE« ob 19. uru.

25. novembra, italijan. film »KRUH, LJUBEZEN IN LJUBOSUMNOST« ob 16. in 18. uru.

KINO »RADIO« JESENICE
23. novembra, ameriški barvni film »LJUBIMCA DIVJEGA ZAPADA« ob 18 in 20. uru.

24. in 25. novembra, ameriški film »TARZAN BRANI DŽUNGLO«. V soboto ob 18. in 20. uru ter v nedeljo ob 16., 18. in 20. uru. Dopoldan ob 10. uru matineja mladinskega filma.

KINO »ŽIROVNICA«
24. novembra, ameriški film »GREHNE NOČI«.

25. novembra, ameriški film »UPOR NA LADJI »CAIN«.

od srca prvoščijo svojim poklicnim kolgom — sprevodnikom, ki se v prenapolnjenih avtobusih peha za drobižem, da se je vendarle nekdo spopaknil obnje. Da se ne bo nihče smejal, bom pa do konca povedal. — On dan zvečer, nedelja je bila, sem hotel z vlakom iz Škofje Loke v Kranj. Postavl sem se v vrsto pred železniško blagajno in... Tristo vragov, pa me je zaskrbelo v dno srca, ko sem slišal robantiti blagajniku za okenjem: »Pripravite drobiž... nimam drobiž... kdor nima drobiž, ne dobi vozovnice itd.« Spomnil sem se, da imam samo debel denar, se pravi, 100 dinarjev. Kaj bo pa zdaj? Moj strah ni bil opravljeno. Vozovnico sem dobil, le nekaj dinarjev dražja je bila. Blagajnik mi je potisnil pod nos vozovnico za 50 dinarjev, čeprav velja voznišča 46 ali 47 dinarjev. Nimam drobiž! Ženska za menoj je plačala za polovično vozniščo namesto 23 25 dinarjev. Nimam drobiž! — Menim, da je dolžnost blagajnika, da si priskrbi drobiž, zlasti če pomislimo, da niso potniki zaradi železnice, temveč je železnica zaradi potnikov. Tako budi! Radoveden sem, saj v kakšne namene gre do dinarčki, ki se nabirajo pod gesmom: »Nimam drobiž!«

• Vse kaže, da je veletrgovina z železnino »Merkur« v Kranju razširila svojo dejavnost tudi na cirkuško umetnost. Vsekakor so na redil dobro kupčijo z nakupom treh konj, ki so tako čudovito zdresirani, da hodijo celo po stropu. Res — če upoštevamo to umetnost, tedaj tudi vsota 200.000 dinarjev, kolikor so jih ti šimelni koštali, ni pretirana. Če menite, da vas vlečem za nos, stopite do Merkurjeve trgovske hiše, kjer boste na stropu arkade novo dozidanega poslopa zastonj napasli firbec na tistih treh konjih. Le škoda, da ne bodo mogli vzorčiti železne med postajo in skladščem. Merkurjevi so pa res na konju, ko so lahko kupili tri konje in če jih že imajo, naj se ne imenujejo

• Glejte, je že tako, da se vedno eden smeji. Pa boste vprašali: Kdo? Kdo neki, če ne blagajniki na železniških postajah (konkurenca), ki prav

KINO »PLAVŽ« JESENICE

23. novembra, ameriški film »UPOR NA LADJI »CAIN« ob 18. in 20. uru.

24. in 25. novembra, ameriški barvni film »LJUBIMCA DIVJEGA ZAPADA«. V soboto ob 18. in 20. uru ter nedeljo ob 16., 18. in 20. uru. Dopoldan ob 10.30. uru matineja mladinskega filma.

KINO DOVJE MOJSTRANA

24. novembra, argentinski film »ŽENA MORJA«.

25. novembra, ameriški film »GREHNE NOČI«.

KINO RADOVLJICA

Od 23. do 25. novembra, ameriški barvni film »STEZA SLONOV«. V soboto ob 20. uru ter v nedeljo ob 15.30., 17.30 in 20. uru.

KINO »SORA« SKOFJA LOKA

Od 23. do 25. novembra, češki mladinski film »CESARJEV SLAVČEK«.

KINO »KRVAVC« ČERKLJE

24. in 25. novembra, sovjetski barvni film »SADKO«. V soboto ob 19.30 (pol osmih) uru, v nedeljo ob 15. in 19. uru.

Gledališče

PRESENOVO GLEDALIŠČE KRAJN

Pete, 23. novembra ob 19. uru — red Srednja tehnična tekstilna šola Kranj — Ronald D. Delderfield: »VISOK JE ZID«.

Sobota, 24. novembra ob 16. in 20. uru — Izven — Gostovanje v Žireh v znamenju Linhartovega jubileja — A. T. Linhart: »TA VESELI DAN ALI MATIČEK SE ŽENI«. Vstopnice bodo od torka naprej v predprodaji v trgovini pri »Lustiku«.

Nedelja, 25. novembra ob 16. uru in 20. uru — Izven — Gostovanje v Žireh v Gorenji vasi — Anton Tomaž Linhart: »TA VESELI DAN ALI MATIČEK SE ŽENI«.

MESTNO GLEDALIŠČE JESENICE

Pete, 23. novembra ob 15. uru — J. Tomažič: »LEPA VIDA« — za Šole.

Sobota, 24. novembra ob 19.30 uru — J. Tomažič: »LEPA VIDA«.

Nedelja, 25. novembra ob 14.30 uru — J. Tomažič: »LEPA VIDA«.

Obiske

OBVESTILO

Zadružna mlekarica Kranj obvešča cenjene potrošnike, da bo v sredo, 28. novembra prodajala mleko popoldne za 29. november, ker bodo takrat vse poslovalnice zaprte.

RAZPIS

Na podlagi 3. člena Uredbe o prodaji stanov. hiš, last splošnega ljudskega premoženja (Uradni list FLRJ štev. 17-101/53), v zvezi s I. točko 1. poglavja 8. razdelka I/B priloge Zakona o pristojnosti občinskih in okrajnih LO (Uradni list FLRJ štev. 34-379/55) in sklepa občinskega ljudskega odbora Jesenice z dne 16/11/1956 o prodaji eno in dvostanovanjskih hiš SLP v občini Jesenice, razpisuje komisija za prodajo stanovanjskih hiš občinskega ljudskega odbora Jesenice

V izjemnih primerih lahko komisija dovoli, da se dostavi ponudba in vplača 10% izključne cene stavbe, glede katere reflektira na nakup in ki se vplača pri blagajni ObLO Jesenice ali pri komisiji za prodajo stanovanjskih hiš.

V izjemnih primerih lahko komisija dovoli, da se dostavi ponudba in vplača 10% varščine komisiji za prodajo stanovanjskih hiš, poleg tega pa mora predložiti potrdilo o vplačilu varščine (are) v znesku 10% izključne cene stavbe, glede katere reflektira na nakup in ki se vplača pri blagajni ObLO Jesenice ali pri komisiji za prodajo stanovanjskih hiš.

V izjemnih primerih lahko komisija dovoli, da se dostavi ponudba in vplača 10% varščine komisiji za prodajo stanovanjskih hiš, najpozneje ob stavljaju ponudb, sicer reflektant ne bo pripuščen k stavljaju ponudb.

Vsi potrebne informacije dobijo reflektanti pri oddelku za splošne zadeve občinskega ljudskega odbora Jesenice v sobi št. 10.

Komisija za prodajo stanov. hiš pri občinskem ljudskem odboru Jesenice

Gibanje prebivalstva

V SKOFJI LOKI

Poročili so se: Franc Tušar, lesni delavec, stanovanec Puštal 86 in Ana Rupar, lesna delavka, stanovanec Bozdovlje 12.

Umrl so: Jožef Bernik, roj. 15. 3. 1872, umrl 10. novembra v Skofji Loki, Vincarie 5.

V TRŽIČU

Poročili so se: Friderik Horvat, delavec iz Tržiča, Trg svobode in Pavla Mrak, delavka iz Tržiča, Janežičeva št. 5; Metod Zupan, tovarniški delavec iz Tržiča, Ravne 1 in Marija Mekuč, prešivalka iz Kovorja št. 15.

Umrl: Ivana Ahačič, rojena Jazbec, gospodynica iz Kričev 25, umrla v Senčnem 10. novembra; Andrej Meglič, gozdni delavec iz Loma pod Storžičem štev. 34, umrl istotom 11. novembra; Marija Snoj, rojena Dobrin, gospodynica iz Tržiča, Partizanska cesta 13, umrla 16. novembra v Tržiču.

ELAN, TOVARNA ŠPORTNEGA ORODJA, BEGUNJE NA GORENSKEM

sprejme v zaposlitev:

dva tehnika lesne stroke,

enega tehnika kovinske stroke,

enega komercialista ali komercialistko z znanjem strojev,

eno korespondentko z znanjem nemščine eventualno angleščine,

enega orodjarja in enega kovostrugarja.

Za vsa razpisana delovna mesta je potrebna najmanj 3-letna praksa. — Pismene ponudbe z življjenjepisom je treba poslati na tajništvo tovarne.

Težni pčegled

V KAMNIKU

Na kamniškem živilskem trgu v sočno skoraj ni bilo nobene sprememb. Dovoz zelja in krompirja je prenehal. S krompircem so se gospodinje že založile, zelje pa so prodajali, dodali kisat in bo v kratkem v drugi obliki prišlo na trg. »Zdaj bo manj bolezni, ko se je začela sezona kislega zelja in kisle repe.« Tako je mnenje kamniških gospodinje o teh dveh hranilih. Gotovo temelji na dobletnih izkušnjah, zato pri nakupovanju pridno segajo po njih. Če bo zelja letos manj do druge leta, bo pa repe dovolj, saj tako obilnega pridelka že dolgo let ni bilo. Zadruga odkujuje repo 4 din kg, kisla pa je po 30 din kg.

V KRAJNU

Ponedeljkov živilski trg v Kranju je bil z blagom dobro založen; prevladovalo je sadje.

Zabeležili smo naslednje cene: repa (kisla) 28 dinarjev, zelje (glave) 25 dinarjev, čebula 90 dinarjev kg, česen od 10 do 15 dinarjev glavica, fižol od 50 do 60 dinarjev liter, jajca po 24 dinarjev za komad, surovo maslo v četrtnih zavitkah od 115 do 120 dinarjev, solata (endivija) 40 dinarjev kilogram, gobe (sivke) 25 dinarjev liter, sirček 80 dinarjev kg, korenje 20 dinarjev kg, ohrov 30 dinarjev kg, plavo zelje 30 dinarjev kg, črna redkev 35 do 40 dinarjev kg, rdeča pesa 25 dinarjev kg, jabolka od 20 do 30 dinarjev, hruške od 25 do 35 dinarjev v orhi (celi) 80 dinarjev liter, kostonj 25 dinarjev liter. — Ponudba je bila večja od povpraševanja.

Radija Ljubljana

Poročila poslušajte vs

Potresi in sodobna znanost

Med naravne katastrofe, ki se jih ne moremo ubrani, štejejo nedvomno potresi. Na vprašanje, kako nastanejo potresi, ljudje dolgo niso znali odgovoriti. Danes nam je veda o potresih — seismologija — razjasnila marsikaj okrog tega naravnega pojava, vendar je še vrsta nerešenih problemov, zlasti kar zadeva vprašanje mehanizma nastanka potresov, fizičkih in kemičnih sprememb v notranjosti Zemlje in težav okoli napovedi potresov.

Z gotovostjo lahko rečemo, da so potresi prirodnji tresljaji čvrste Zemljine skorje, ki se širi od nekega izvora v notranjosti Zemlje v njeni skorji ali površini. Nastanejo tako, da se v notranjosti Zemlje hipoma sprostijo velike količine nakopičene energije.

Po velikosti lahko potresi zajamejo površino nekaj sto kvadratnih kilometrov in takrat govorimo o lokalnem ali manjšem potresu — lahko pa obsegajo tudi več celin. Takšni veliki potresi so k sreči precej redki, vendar jih v zgodovini lahko naštejemo kar precej.

O nastanku potresov so mnenja znanstvenikov še danes precej deljena — vendar se vsi strinjajo v tem, da sile v Zemljini notranjosti še daleč niso uravnovešene. V notranjosti Zemlje so plutonske sile vzrok nenehnega razvoja celin, gubanja gorstev, dviganja in spuščanja morskega dna in te sile lahko pod določenimi pogoji dosegajo toliko moč, da Zemljine stene v notranjosti za hip popustijo, napetost se sprosti in nastal je potres. Mestu v notranjosti Zemlje, kjer potres nastane, pravimo hipocenter, točki na površini Zemlje nad hipocentrom pa epicenter ali žarišče potresa. Učinek potresa je največji v epicentru. Razdaljo od epicentra do hipocentra imenujemo globino potresa in v zvezi s tem delimo potrese na plitve in globoke. Plitvi imajo globino od nič do 70 km, torej lahko nastanejo tukaj pod površjem Zemlje, globoki pa od 70 do 650 km.

Po načinu nastanka niso vsi potresi enaki. Tektonski potresi nastanejo zaradi delovanja plutonskih sil v notranjosti Zemlje in so najbolj pogosti. Vulkaniki nastanejo ob izbruhih vulkanov, eruptivni pa pri rušenju sten v notranjosti Zemlje blizu površine.

Milijarderji nočejo

Italijanski davčni urad ceni, da so veliki industrijalci kljub vedno večji kontroli pri davkih še vedno utajili za okrog 3.000 milijard lir premoženja. Davčna komisija italijanskega parlamenta je izjavila, da bi lahko bil italijanski proračun brez vsakega deficitia, če bi milijarderji brez utaja in pošteno plačevali davke.

Ko so proučevali razporeditev potresov na posameznih celinah, so ugotovili, da so najpogosteji na dveh področjih: v sredozemskem področju in ob robovih Tihega oceana. Na sredozemskem področju se zgodijo 60% vseh potresov na zemlji. To področje obsega severozahodno Afriko, Pirenejski polotok, južno Francijo, Italijo in Balkan, Malo Azijo in Armenijo ter se končuje za Himalajo v Malajskem otočju. V področjih okrog Tihega oceana so potresi najštevilnejši na Japonskem in v južnoameriškem pogorju Andi.

Potresi ugotavljajo posebne znanstvene postaje z zelo zapletenimi instrumenti, seismografi, ki so včasih težki do 1300 kg. Te naprave so tako občutljive, da zabeležijo krivuljo, če samo pihnemo vanje. Zaradi svoje velike občutljivosti lahko ugotovijo potrese, katerih žarišča so oddaljena tudi po 20.000 km.

Energija, ki se sprosti ob posameznih potresih, je ogromna. Tako so izračunali, da je znašala energija velikega kalifornijskega potresa leta 1906

Največja letalonosilka na svetu

Doslej najmogočnejša ladja na svetu je ameriška letalonosilka Forrestal, ki je dolga 311 in široka 75 metrov. Na njenem krovu se lahko spuščajo letala, kakršno je reaktivni bombnik Sky Warrior, ki z gorivom in municijo vred tehta 31 ton in pol. Vsa reaktivna letala poženejo v zrak s pomočjo posebne naprave, ki da letalu zadostno začetno hitrost. Za pristajanje letal imajo posebno močne naprave, ki 31 in pol težko letalo, pristajajoče s hitrostjo 160 km na uro ustavi na razdaljo 50 metrov.

Trup letalonosilke ima ogromne razširjanja, pa je velik za 2 in pol sežnosti. Paluba za letala je pravo letališče, staj meri okrog 16.000 m², hangar pod palubo, kjer so letala nogometni igrišči.

Na venigo, na kateri visi sidro te ladje, bi lahko brez bojazni obesili štiri največje železniške lokomotive. Vsak od štirih letalonosilkinih vijakov ima v premeru nad 7 metrov ali toliko kot enonadstropna hiša. Katerokoli izmed njenih štirih dvigal pa bi lahko dvignilo dve predmetni hišici z zemljiščem vred. Posadka te letalonosilke šteje 3.500 mož in je ladja torej že kar majhno mesto...

44 milijard kilovatnih ur, kar bi bilo isto, kot če bi granitna gmota s težo 2,5 milijard ton padla na zemljo z višine 6000 metrov.

Napovedovanje potresov je še vedno v povojih. Doslej je znanstvenikom uspelo napovedati le takšne potrese, ki so se začeli z običajnimi slabotnimi premiki v notranjosti Zemlje. Nenadnih silovitih potresov človek danes še ne more predvideti v naprej.

Tobak, tobak . . .

Večina ljudi si danes ne more več čili, so takrat gojili rastline, ki so jih imenovali »vetek« in jo kadili z ustnicami iz trstike. Takrat je tudi nastalo ime »tobak«, ki pa je pravzaprav način; tako so novo rastline imenovali Španci, beseda pa prvotno pomeni naziv za ustnike iz trstike, s katerimi so kadili otočani Antilskih otokov.

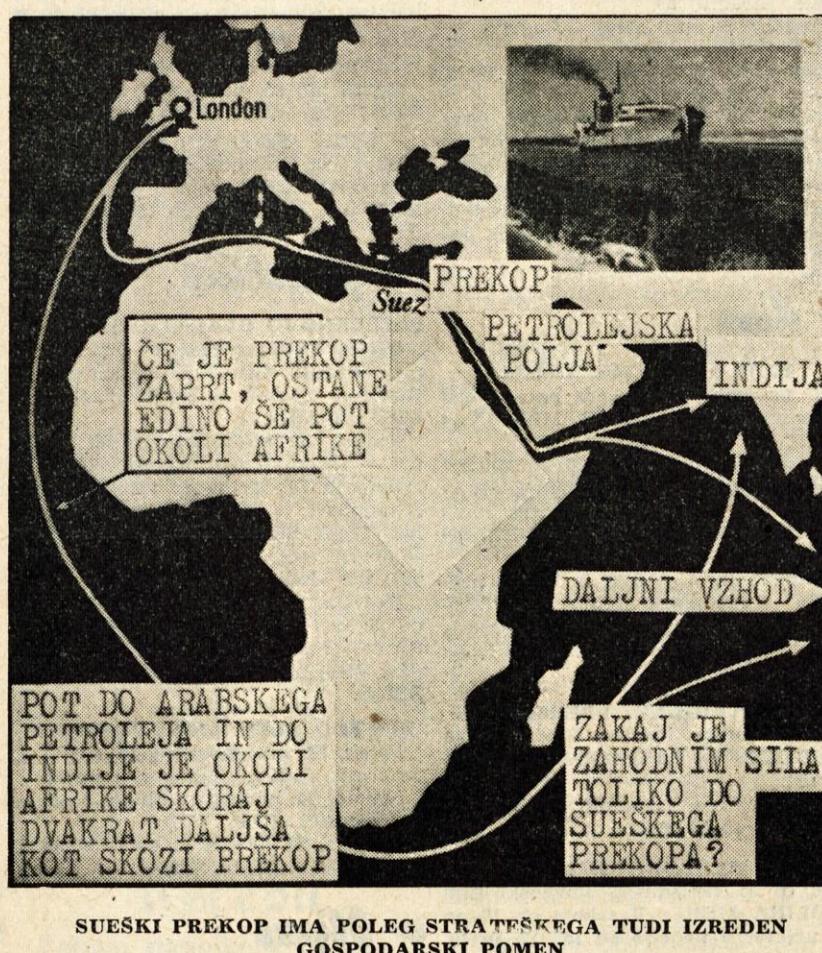
V Evropi so tobak najprej uporabljali za zdravilo, in sicer kot prasek za kihanje in za dražilo. Zdaj se, da je takratnim Evropejecem nosiljanje tako ugajalo, da so nosili vsi, celo ženske. Posebno Italijani so bili takrat strasti nosilja in so njuhali tobak v cerkvah. Stvar je prišla tako daleč, da je proti tem zagrizenim grešnikom nastopil sam papež Urban VIII. in s posebno listino zapretil njiharem, da bodo izobčeni iz cerkve, če bodo nosili v cerkvah. Prepoved njuhanja je odpravil šele papež Benedikt VIII., ki je bil sam straten nosilja. Odtek nosiljanje v cerkvi naenkrat ni bilo več »greh«.

V vzhodnih državah so še v 17. stoletju kajenje kaznovali s smrtjo. Toda celo tako stroga prepoved ni mogla preprečiti, da se ne bi kajenje z izredno naglico razširilo, kot se je razširilo tudi v zahodnih državah, — v Franciji, Angliji, Nemčiji in drugod, kjer so bile dolgo časa v veljavni ostre odredbe proti kadilem.

Nasprotovanje tobaku je bilo včasih kaj čudno in nenavadno. Tako so n. pr. poskušali profesorji univerze v Leydenu na Nizozemskem prepričati študente, da jim bodo zaradi kajenja pogojljeni možgani...

Do izdelovanja današnjih tobačnih izdelkov je preteklo mnogo časa. Najprej so kadili tobak samo v pipah in šele proti koncu 18. stoletja so začeli v Nemčiji izdelovati cigare, cigarete pa v večjem obsegu tudi v Nemčiji šele leta 1863. Do prve svetovne vojne so pokadili mnogo več tobaka s pipo, kot pa cigar in cigare.

Za izdelovanje cigar so najbolj upoštevane vrste tobaka iz Havane (ta je najdražji), iz Brazilije, z Jave, Sumatre in s Filipinov. Za cigarete najbolj uporabljajo tobak iz ameriških držav

SUEŠKI PREKOPIMA POLEG STRATEŠKEGA TUDI IZREDEN GOSPODARSKI POMEN

Električni ribolov

Ce napeljemo v posodo z ribami trov od anode omamljene. Ker različne vrste rib različno občutijo imribo odplavajo proti anodi, postanejo im pulze električnega toka, lahko ribe negibne in se obrnejo na hrbet. Po že v vodi izbiramo po vrsti in velikosti tokova ribe čez nekaj časa spet zaplavajo.

Električni tok deluje na ribe v sladkih in slanih vodah. Spreminjač moč in frekvenco toka lahko ribe v določenem območju okoli elektrode prisilimo, da zaplavajo proti anodi ter postanejo v oddaljenosti 2 do 3 metri

trov od anode omamljene. Ker različne vrste rib različno občutijo imribo odplavajo proti anodi, postanejo im pulze električnega toka, lahko ribe negibne in se obrnejo na hrbet. Po že v vodi izbiramo po vrsti in velikosti tokova ribe čez nekaj časa spet zaplavajo.

Te znanstveno dognane pojave uporabljajo ribiči v naprednih industrijskih državah. Tako imajo n. pr. ob ustuju nemške reke Labe zapore, ki preprečijo živalim rečnega dna dostop iz enega območja v drugo, ki so jih postavili zato, da bi morskim rakom preprečili dostop v zgornje porečje. Električne zapore služijo še drugim namenom. Z njimi si pomagajo v takšnih vodah, ki niso primerni za ribolov. Razpoložljiv med dva čolna in z njimi preženejo ribe v pripravne zalive, kjer jih potem z lahkotno polovijo. S takšnimi načrti se ukvarjajo Norvežani, ki bodo z električnimi zapori ogradiči primerne zalive in v njih »vskladiščili« žive, res sveže ribe.

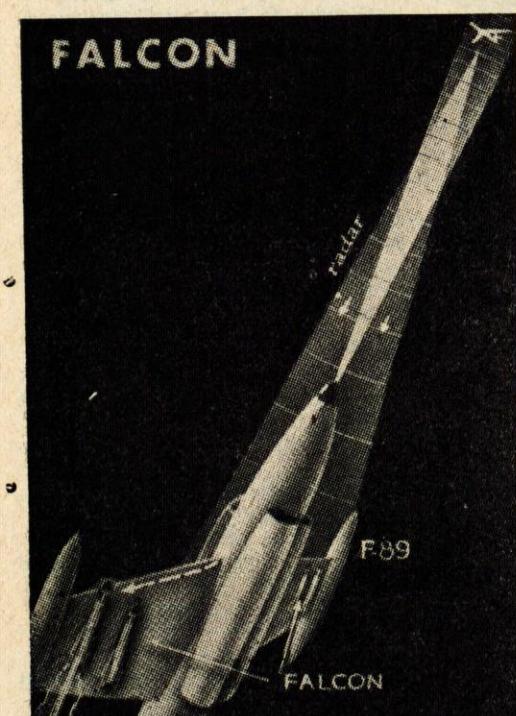
Omenimo še lov na sardine. Tovarne plačujejo za nepoškodovane sardine mnogo višjo ceno kot za poškodovane, zato jih ribiči vedno bolj pogosto lovijo na električni način, kjer jih omamljene preprosto zajamejo z mrežo. Tuna lovijo z neselektrennim trnkom, z vrvico v obliki električnega kabla. V tistem trenutku ko tuna zgrabi za trnek, pride v električno polje, ki jo omamii in na milost in nemilos izroči ribiču.

Preden pridejo cigarete v roke kadilu, morajo v tovarni napraviti dolgo in zapleteno pot. Tobačne liste posameznih sort mešajo točno po receptih v mešalnih strojih, nato listje močno stisnejo in ga s stroji razrežejo na zelo tanka vlakna. Zdaj tobak pretečejo na bobnastem situ, od koder gre v stroj za oblikovanje cigaret. Iz tega stroja prihaja neskončno dolga tekoča »rvr« tobaka, ovitega s cigaretnim papirjem, ki ga stroj sam reže v cigarete določene dolžine.

Virginia in Maryland, z Balkana in iz Turčije.

Preden pridejo cigarete v roke kadilu, morajo v tovarni napraviti dolgo in zapleteno pot. Tobačne liste posameznih sort mešajo točno po receptih v mešalnih strojih, nato listje močno stisnejo in ga s stroji razrežejo na zelo tanka vlakna. Zdaj tobak pretečejo na bobnastem situ, od koder gre v stroj za oblikovanje cigaret. Iz tega stroja prihaja neskončno dolga tekoča »rvr« tobaka, ovitega s cigaretnim papirjem, ki ga stroj sam reže v cigarete določene dolžine.

Ameriško lovsko letalo F-89 s svojim radarjem najde sovražno letalo do oddaljenosti 32 kilometrov. Pod krili ima rakete, imenovane falcon, ki so opremljeni vsak s svojim radarjem. Radar letala avtomatično vklopi radar raket, ki odsele sledi sovražnemu letalu, dokler je njen radar ne privede do cilja, kjer eksplodira v notranosti letala.

